

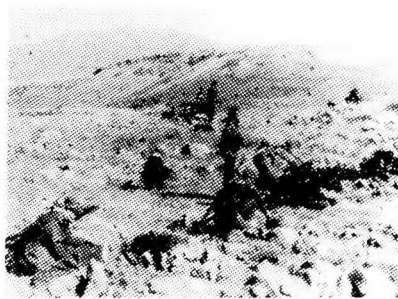
BERXWEDAN

BERXWEDAN JÎYAN E

Hejmar 3-4

Heziran-Tirmeh-1983

Biha: 5 Skr

TÊDAYÎ

Şerr; dibistana bilind ya ku gel tê de
derbas dibe ye

2

Endamê Komita Merkezi
Mehmet KARASUNGUR û şervanê
PKK Îbrahim BÎLGÎN şehid ketin

3

Bidarvexistina 35 şervan û rêberên PKK
ew ê bibe binxistina wê ya Kurdistanê

4

Derheq mahkemên PKK de biryar dan

5

Xelekên katliamê li zindanên Diyarbekir

6

Dawa PKK; dawa serxwebûn û azadiyê ye
7-8-9

Cunta faşista qolonyalist
erişê Kurdistan a Başûr kir

10

Şerrê di navbera hêzên dij-rejima Îraq
divê bêyî rawestandî

11-12

Hevpeyvin bi Anita GRADÎN re
13-14

TİYATRO -2-

16-17-18-19-20-21

Diroka gelê me bi bingeş,
kaniya çanda wê dewlemend e

22

Zman û wêje ya nivîsî
23-24-25

TİDSKRİFT BERXWEDAN

Utges av

Kurdiska Demokratiska Riksförbundet

HS Offset

Konto No: 92 16 25 - 0

★

Berpîrsiyar

MERWAN

★

BERXWEDAN

Kovara Kurdi

Xwesî: Federasyona

Demokrat ya Komelên Kurd li Swêd

★

Navnîşan - Adress

c/o Kurdiska Bockafet

David Bagares gat. 12 nb

111 38 Stockholm

SWED

ŞOREŞ A KURDÎSTAN

Xwendevanên hêja!

Kadroyên şoreşger û gelê Kurdîstan bo ro-
nahîkirina rêya şoreşê gihîştin çekê bi
hêz.

*Li gor belavokeka bi navê ŞOREŞ A KURDÎS-
TAN hatiye belavkirin bi vî navî kovareke ku
pirtir li ser pîrsgirêkê teorî û siyasî bisekine,
ew ê derê.*

Kovara ŞOREŞ A KURDÎSTAN ku ew ê di vê
mehê de dest bi jîyana xwe ya weşînê bike,
em bawer in ku: wê li hember serberdayîya teorî û
pratîk ya reformîstên burjuvayê biçûk; li hember
çewtîyên şoreşgerên netewê serdest, ango di der-
heqê pîrsgirêka netewî û şoreşê de; li hember
polîtîka hêzên mijoka, bilindkirina zanistîya
kadro û gelê me; ji bo bûyerên dinê û derdorê me
bi awakî rastî û şoreşgerî wê xwe bixemilîne û di
vê rêyê de wê çekê bihêz be.

*Em gellek kêfxweşî bi daxûyankirina derha-
tina ŞOREŞ A KURDÎSTAN.*

BERXWEDAN

ŞERR; DÎBÎSTANA BÎLÎND; YA KU GEL TÊ DE DERBAS DÎBE YE

Hevalên Hêja:

Destnivîsarên kovara **Berxwedan!**

Hejmara pêşin ji kovara **Berxwedan** bi dest min ket. Pirr dilşa bûm. Çimki; naveroka wê tiştên hêja anibû berbiçav. Hêvidarim ew ê kovara **Berxwedan** ne tenê li ser pîrsgirêkên Kurdê derveyî welat raweste. Belê, li ser pîrsgirêkên Kurd û şoreşa Kurdistan bi girani raweste.

Ji ber ku baweriyên diji şoreşa Kurdistêne weşandinê, helbet ne tiştêki nû ye. Lê, kiraseki nûh kişandiye ser xwe, bi taybeti li Kurdistan'a (Tirkîyê) paş ku rejîma faşîst hate ser kar.

Bê guman çareserkirina meselê ne hêsan e. Û bi taybeti di gotarekê tenê de kifşkirin û daxuyandina vê rewşê ew ê kêmtir be. Emê du baweriyên çewt yê diji şoreşê deynin berçav. Bawerîya pêşî, berî hatina cunta faşîst di hate belavkirin; a dudiyar paş ku hatina karbidestên faşîst tê belavkirin. Lê, herdu bawerî dikevin yek rêçkê. Rêçka diji şoreşê. Mirov xweş dizanin ku xwedîyê van herdu nêrînan zû bi zû û bihêsanî ji çewtîrîyên xwe venakşin. Mina mirov çewa nikaribe bawerîya mişk bine ku şer bi gelleki ji pisikê xwirtîre, her wiha bawerîya wan camêran wek a mişk nayê guhartin. Ev yek eşkeretir dibe dema mesela Cebha Niştîmanî tê pêşniyarkirin, ger çiqas ji alî "teorî" xwedî lê derdikevî, lê ji aliyê pratîkê de ben û keleman datînin pêşîyê. Ji ber, Cebha Niştîmanî bi xwe, tixûbên xebatê propegandî derbas dike, û her wiha hazîrkirina şoreşê li dar dixe.

Ma ev herdu dîtînen hanin bersiva rizgarîya Kurdistan!!!

Dîtîna pêşî: ev e ku di pêvajoka dirokê de bi pêşketina aborî hêdi-hêdi civatî ber bi pêş ve diçe. Çimki; dirok ber bi paş ve naçî. Û her wiha pîrsgirêkên civat, welat û millet tê çare-

serkirin!! Li gor vê nêrînê, metodek ji xebata xwe ya siyasî re danin, ew ji ev bû: pêwîst e xebatek "demokratî" bê kirin, di rêya parlamento, kovar û komel û hwd. Yanî bi kurtî xebat bê kirin lê ji sinorê daxwaziya burjuvaziya serdest dernekeve. Û bi rayanina wê bi. Ma ev rêya serxwebûna Kurdistan e? Pêşketin ji hêla aborî de çî bi xwe re tine? Ma mercên serxwebûna siyasî, pêşveçûna aborîyê, yan mercên pêşveçûna aborî di xizmeta welat de serxwebûna siyasî ye?

Pêşketina aborî wek hatî ye zanin, pêşketina du faktora ye. Kar û sermaye. Pozberî û dijayeti li navbêna wan her û her heye. Û ku her aborî ber bi pêşve diçî, dijayeti gurtir û xurttir dibi; ta ku sermaye hilweşî. Lê, dîbi hêzên şoreşger amadebin ji bo şoreşê. Çimki; sermaye bi giştî bê şoreşê nehatî ye hilweşandinê.

Ger li der barê metodê bêt gotinê, pirr metodên xebata siyasî hene. Lê bilindtirî metoda xebata çekdarî ye. Ji ber vê divê xebat; sinorê xebata komel û kovaran (ku bi raya dewletê derdikevin) derbas bike. Ji ber ku; bi metodên razibûna burjuvaziya Tirk be Kurdistanê rizgar nabe. Her weha, ji alîki din ve şertên pêşveçûna aborî, di xizmeta welat de serxwebûna siyasî ye (lê helbet ne tenê serxwebûna siyasî). Çimki; aborîya Kurdistan di xizmeta monopola de yî.

Dîtîna duduyan; herweki me li jor bi kurtî gotibû ku, ev dîtîna min a pêşîyê û digehên yek rê. Lê bi awakî ditir. Lê, çewa?

Dibêjin ku; divê şoreşek li Kurdistan li dar kevi. Çimki; bê şoreşê Kurdistan qet rizgar nabe. Lê, iro, mercên şoreşê li Kurdistanê peyda nabin (hêviya me heye ku ew ê keys bidest me kevi, di hejmarên pêş de û bi firehi vê yekê binivîsinin). Yanî ê ku li wan guhdar biki, ji wan tedîghê ku bi kêmanî kesên nuha dijin ew ê şoreşa

Kudistan û rizgarîya wê nebinin. Pas dehên salan dîbi ku şoreşek li Kurdistan'a Bakûr pêkevi. Ji ber vê jî, mesela şoreşê ji alî pratîkê berçav nagrin. Eşkere ye ku herdu nêrîn ne dûrî hev in. Yek şoreşê naxwazi. Û ê din ji şoreşê "dixwazi", lê pirr li dûr dixi. Bi qeysa ku tu kar iro ji alî pratîkê de neki, yanî herdu ji nakin. Lê, yek dibêje ez nakim. Yê ditir li dor wê dizivirî ji bo ku neke. Lê ki bixwaz, ki nexwazi; şoreş, roj bi roj nêzîktir dîbi û milletê Kurd xwe ranagî li hêviya wan.

Mirovên amanceki deynin pêşîya xwe û metodên wê amancên pêknayînin ew: ne xwedîyê wê amancê ne. Yanî hêzên ku serxwebûna Kurdistanê ji xwe re dibin, amanc û xwe ji bo şoreşê amade nekin ew hêzanan ne xwedîyê serxwebûna Kurdistan in.

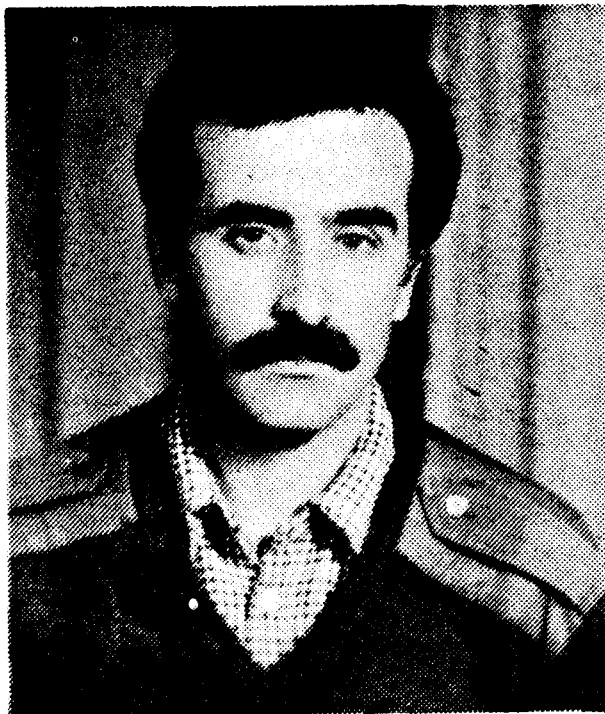
Gere em nazibin û ji bir nekin ku; ceng û şer dibistan in, gel tê re derbas dibin. Dibistanên pirr zor û dijwar in. Di proxrama vê dibistanê de heye ku dijmîn ji carnar bi serkeve û di wê demê de ew ê bi sedan şoreşgeran li sêdaraxin, û hemû rengê zordariyê bikar binin. Lê dibistaneke yên ku li diji, derbasbûna wê ne, ji ber zor û dijwariyên wê, tenê ê bêt mejinin. Çimki ev dibistana han zahmetkêşan fêrî şerr û cengê dike. Fêrî şoreşêke bi serketî dike. Hêviya me ya mezin ew e ku herkesê şoreşger û welatperwer ji nerastîyê vekşin û van çewtîyan ji gel dûr bihêlin. Ev çewtî bîminin rût û tazi weki şevşevokê.

Bi bendeke helbesta seydayê mezin Cigerxwîn vê nivîsandina xwe dawî pê binim. Pirr sipas li gel silavên germ bo destnivîsarên kovara **Berxwedan** û hemû xwendevanên wê.

«Ey xortên civanmêr, bese bêfêde ye ev rev destê xwe bidin hev Ronahi li pey tari ye, tim roje li pey şev em nayêne kuştin»

Hevalê we CENAN

ENDAMÊ KOMÎTA MERKEZÎ MEHMET KARASUNGUR Û ŞERVANÊ PKK ÎBRAHÎM BÎLGÎN ŞEHÎD KETÎN

Mehmet KARASUNGUR

Ji sedemên taybetên derva û hundir berberî û dijberiya bê fêde ku zerarê digihîne tekoşîna gel ji bo ku bîyî rawestandî, tîkîlî û yekîtiya hêzên pêşverû û welathîz avabibe gelê Kurdistanê divê oxirê de du lawên xwe yê mîrxas wundakir.

Li gor agahdariyê gihane rojname me roja 2 ê Gulanê 1983a ji sazkarê PKK û endamê KM Mehmet KARASUNGUR û şervanê Partiyê Îbrahîm BÎLGÎN li hêla çiyayê Kandîlê bi berikên hêza Yekîtiyê Nîştîmanî Kurdistanê şehîd ketine.

Bi alemê tî zanîn ku ji mehan ve berberî û şerê navbera cebha El Veta Demokratî Iraq û Yekîtiyê Nîştîmanî Kurdistanê didome û dibe sedebê kuştina gellek şoreşger û welathîzên Kurdistanê.

Ji bo tîkîlî û ditina piştigirtîyeka rast bi van hêla tî bigihîne ji berê ve di navbera hêzên welathîz û pêşverû û hêzên demokrat û şoreşger da Mehmet KARASUNGUR xebatan pêkaniyê, kesên van hêla dibû û di vi alî de

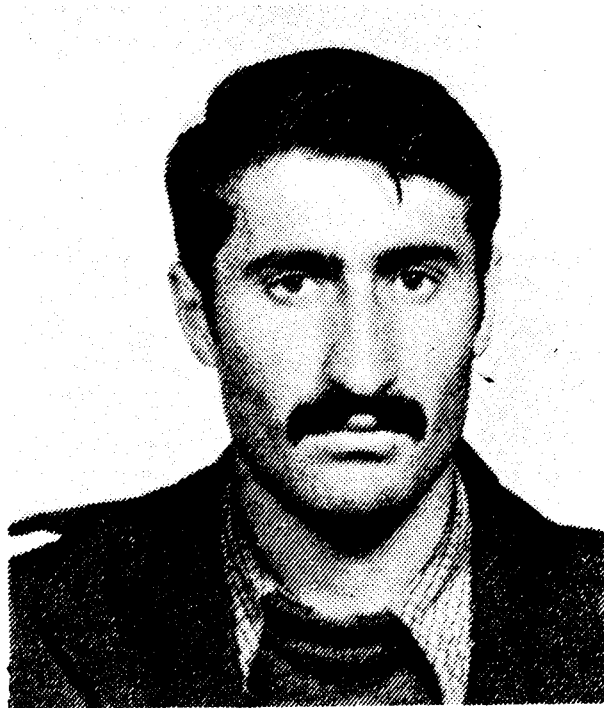
xebatên bingehi pêkaniyê bû.

Ji bo vî berbeniyê rawestandin, hêzên hember hev çek bikartînin li hemberê diktatoriya Seddamçêkên xwe biteqînî Mehmet KARASUNGUR û Îbrahîm BÎLGÎN xebatan pêkdanî. Bi vî amancê dema li karargaha PKÎ ku civîn ji alî hêzên çekdarê YNK ve têgiştî diberberiya bûyerê de şehîd dikevin. Dîsa di vî sergirtî de ji endamên KM ya PKÎ û 40 endam û şervanên vî partiyê ji tîne kuştî.

EV BERBERÎ KÊRÎ KÎTÊN

Bi tekoşîna hêzên şoreşger û pêşverûyên Rojhelata-Navîn, hêzê Iraq û Kurdistanê a Başûr, û ji ber şerê Iranê cendirmeyê emperyalîzm, diktatoriya Seddam hatîye ber ketî.

Hoyên hundur û derva ji bo binxistina sazûmana Seddamê erîne. Lê ji ber kêrnehatîna hêzên hember, pêknehatîna yekîtiya çarenî, ji xeynî van ew berberî şerên tesîr li hêzên hêlê,

İbrahim BÎLGÎN

Kurdistan û Iraqê dîkin, bêberpîrsîyariya mezin, berberiya hundir diktatoriya Seddamê dijîne.

Ki bi çî awayî, li ser çî pergali nêzîbe û dibe sefgirtîyê bûyerê, ji van pêkhatînan, ji tewrê jiyandomandîna diktatoriya Seddamê berpîrsîyarî û li pêş dîrokê sîucên giran pêkînin.

BERPÎRSÎYARÎYEKA GÎRAN LÎ MÎLÊ HÊLÊN ŞOREŞGER Û WELATHÎZ E

Hêzên dîlxwazên yekîtiya siyasi û netewa Kurdistanê in dîbi ku hember tewra pêkanînan hêlîti, eşîrî hwd. ku yekîtiya nav me dipêjîrînin, dijîminahî û bendîtiyê diafirînin pêwîste ku tekoşînan bikin, û li sefê daxwaza salan sefê yekîtiyê hevkariya gel cih bigîrin.

Di vî oxirê de dema tekoşîna domandîna Mehmet KARASUNGUR û Îbrahîm BÎLGÎN û partiya wa PKK rêya me ronahî dîke. Tu hêz û xebatîkare yekîtiyê û tekoşîna gelê Kurdistanê rawestîne.

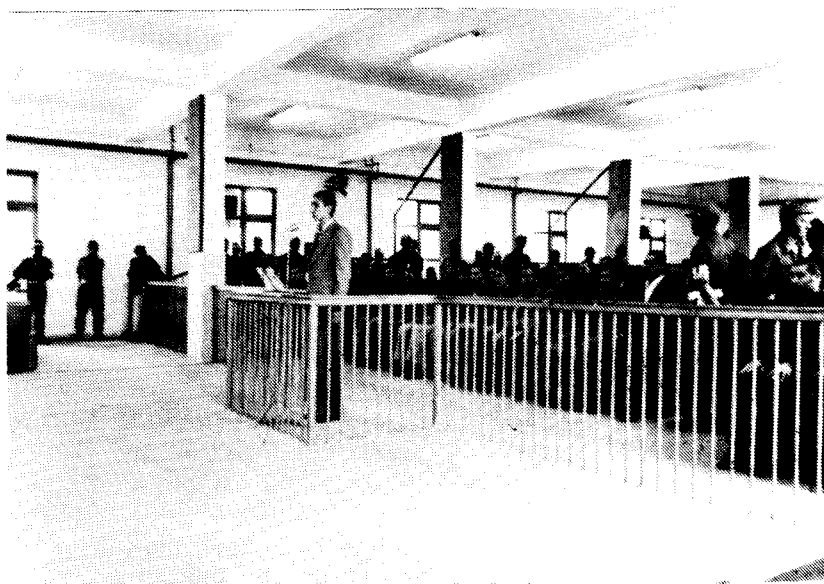
BÎDARVEXÎSTÎNA 35 ŞERVAN Û RÊBERÊN PKK EW Ê BÎBE BÎNXÎSTÎNA WÊ YA KURDÎSTAN'Ê

Dawa Diyarbekir li Örf-i Îdara Diyarbekir, dadgeha leşkerî, di 13 Nîsan'ê 1981 de destpê kir, biryar di 25 ê Gulan'ê 1983 an de daxûyan bû. Derheq 35 şervanande biryarê bidarvexistinê, derheq 28 an de mûebet hatiye sitandin. Ji ber emr'ê wan piçûke derheq 10 an de biryar guhertî û 24 sal dane van şervanan. Derheq 33 girtiyên şoreşger de nevbêra 3-24 salan de ceza dane 178 kes ji hatiye berdanê.

Bi biryarên bidarvexistina 7 şervanên dawa Birecik'ê roja 3 Gulan'ê hejmara biryarên bidarvexistina gihiştûye 42 ya.

Piştî dem-dagirtina dadgehê ku biryar daxûyan bû, şervanên şoreşê bi yek dest û yek dengî şiarên şoreşgerî, hember dadgehê tînin zman û daxûyandikin ku dadgehan qolonyalist ji bo biryarsitandinê nasnakî. Li hember vi tewrê berxwedan û tevgera bilind hêza qolonyalist êrîş dike ser şervanan, gellek şervan birin dibin. Şervanan dadigrin erebên pola û ji dadgehê dîrdixinin. Dûra tu hay û agahdarî ji van şervanan daxûyan nabe. Lê, li gor daxûyanbûnên hêla girtûxanê ji ber berxwedanê didomînin, zîlm û îşkencên giran li ser van şervanan pêkdibin. Disa li gor agahdariyê malîyên girtûya dibin zerpên giran dane.

Ev zîlm û zerp li ser gel tê meşandin û daxûyanên dema êrîşa Kurdistan'a Başur pêk hati eşkere xûyan dide ku hêza qolonyalist di tîrseka

giran daye. Nexasim bi êrîşa rojeve eşkere ye ku hêza qolonyalist dixwaze bi hêlên din ve bal bide kişandin û tesîra biryaran ji ser gel û navnetewa betal bike. Lê, pêkhatinên rewşê ve amancê pêkanînen hêza qolonyalist berravî guhartîyê, bi giranî rewşa Kurdistan û hêza PKK bal kişandîye.

Gellek zelal e, êrîş ew ê hemberî û tekoşîna gel geştir bike. Ew dema hember darvexistinan rewşa bédengi zû ve hatiye bihurandin, bi xemla hemdemî û rêberîya rêxistinî berxwedanê gelê Kurdistan sebebên wundakirinên mezin be ji daye nişandan ku ew ê tekoşîna serxwebûna Kurdistan

tan bê bînxistin bê domandinê.

Roja 24 ê Gulan'ê 1983 biryarên darvexistinê derheq van şervanan de hatiye dayînê.

Rîza ALTUN, Şukru GULMUŞ, Muzaffer AYATA, Celalettin DELİBAŞ, Musatafa KARASU, Bedrettin KAVAK, Mehmet TAKİR, Abdulsemet TEKTAŞ, Selahattin ŞİMŞEK, Celal BAYMIŞ, Hamit BALDEMİR, Hidir AKBALİK, Mehmet TANBOGA, Mehmet CANYÜCE, Mehmet Emin KESKİN, Ali YENER, Kemal AKTAŞ, Abuzer DEHŞET, İrfan GULER, Süleyman GUNEYLİ, Ali KİLİÇ, Ramazan ÖDEMİŞ, Salih OGAÇ, Zulfikar TAK, Halil UCUT, Ali YAVERKAYA, Feyzi YETKİN, Abbas YOKUŞ, M. Fahri ÇİFTKUŞ, İzzet BAYKAL, Yilmaz UZUN, Alaattin AKTAŞ, M. Emin GÖKDEMİR, Cemal ARAT, Cuma KUYUKAN.

Şervanên derheq wan de biryarê mûebet hatiye sitandin ji ev in: Selahattin EFE, Resul YAŞAR, Eyup ACAR, Harun BİÇAK, Abdulkadir ATIL, Mehmet ÇAT, Osman GULTEKÇE, Ömer Nihat KAYA, Hasan Hüseyin KARAKUŞ, Ahmet KİLİÇ, Abdurrahman SEVGAT, Emin YAVUZ, Hamza YAVAŞ, Fettah YİĞİT, Ahmet KOSANLIOĞLU, İlhami ADIYAMAN, Aptullah KANAT, Mehmet GİRGİN.

DERHEQ MAHKEMÊN PKK DE BÎRYAR DAN

MAHKEMÊN BÎRECÎK

3 Gulan'ê 1983an de mahkema refa Birecik ku li Diyarbekir di hate domandinê gihiştê dawiyê.

Ji nav 61 kesên derheq 7 şervanên cengê de biryarên bidarvexistinê, ji bo şervanekî biryarê mûebbetê hatiye danê. 28 kes tênê berdan, derheq 20 şoreşgerî de di navber pênc û sê salan ceza tê xwestinê.

Şoreşgerên derheq wan de biryarên darvexistinê hatiye sitendin ev in: Kemal Tekgöz, Salih Segiz, Musa Aslan, Mehmet Yalçın, Ahmet Öğretmen, Hasan Çepik û Mustafa Çepik. Derheqê Tahir Ertürk de mûebbet dane.

BÎRYARÊN DERHEQ MAHKEMA NAVÇEHÎ DE WÊ VÊ HEFTÊ DAXÛYAN DÎBE

● *Bidarvexistina 99 şervanên girti tê xwestin!*

Ji destpêka roja 13 ê Nisan'ê 1981 ve ku li mahkema eskeriya örf-i idarê

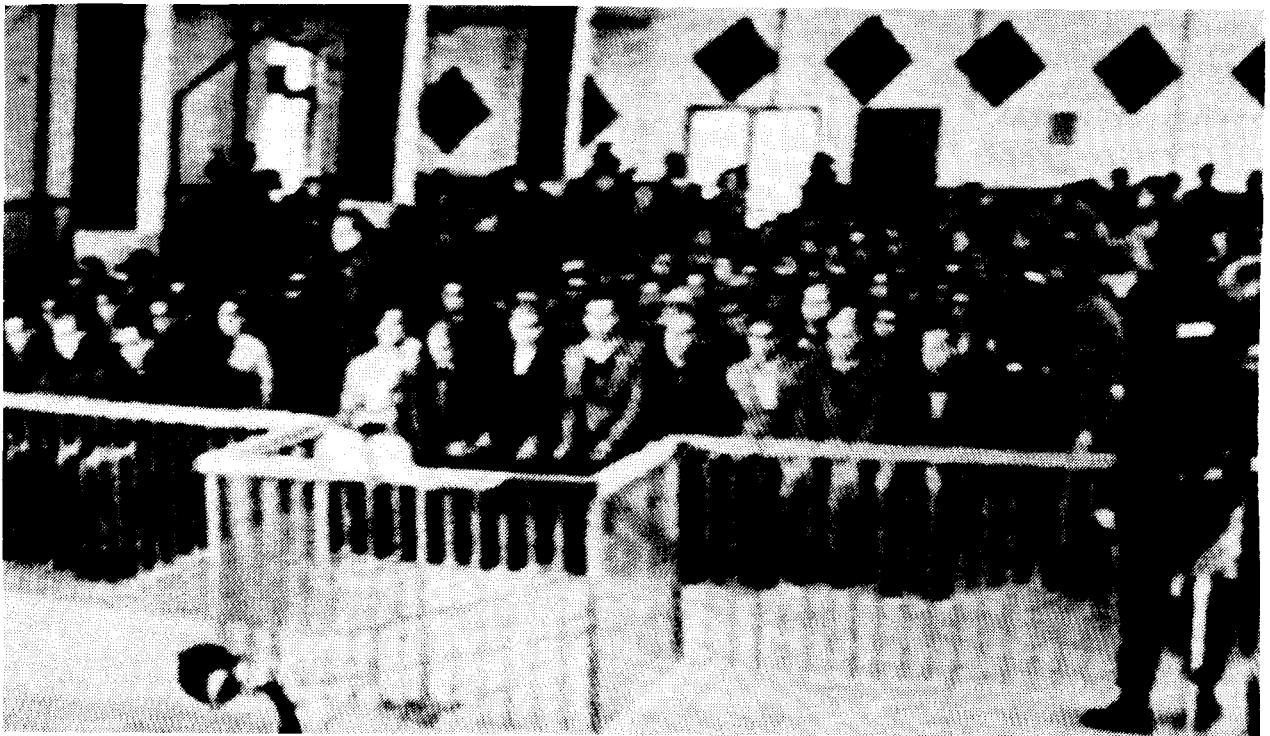
şoreşgeran de li gor benda 125an biryarên bidarvexistinê, ji bo 285 a di navbera mûebbet û hepsa 3 sal ceza tê xwestin. 136 kesên re berat tê xwestinê.

DÎ MAHKEMA ENTABÊ DE PÊVAJOYA PÎRSÊ XELAS BÛ YE!

Derheq 7 kesên de biryarên bidarvexistinê tê xwestin. Li örf-i idara qolordiya 7. Mahkema eskeriya Entabê dema pîrsê gihiştîye dawikê. Ji 550 girtiyan derheqê heft kesên de di navbera 4 û 20 salan ceza tê xwestinê. Piştî rûniştina mahkema 11.4.1983a li gohr daxûyana bûye, mahkeme derheq kesên besebeb ku girtûbûne biryarê berata 67 kesa dide û derheq 2 şoreşgeran de biryarê girtinê didin. Ku mahkeme li qolordiya 6. komitaniya örf-i idarê didomiya refa Edenê tevi vê dikin pê de daxûyan bû ku ew ê li Îçel û Hetayê mahkeman bidominin.

Roja 11.4.1983an de derheq van kesên de biryarê beratê hate daninê. Hatice Kaya, Hatice Akteke, Huseyin Sarikaya, Mehmet Yaşar Ateş,

Akdaş, Kureyîş Yorulmaz, Kazim Gulmez, Mehmet Nuri İlhan, Mehmet Çabuk, Ali Kuşoğlu, Ali Kale, Abdullah Hoşgören, Ahmet Kök, Döne Melamin, Fatma Esanir, Fatih Ruştü Zorluyıldırım, Hayri Çelik, Huseyin Poyraz, Hasan Özcan, Kazim Atalay, Mahmut Yıldırım, Mehmet Gülnay, Mehmet Şentürk, Muhtittin Ateş, Ökkeş Şimşek, Ömer Kaya, Salman Nacakgedigi, Sait Emir, Vakkas Akboga, Aysel Dogan, Cindi Aslan, Döne Yıldırım, Döne Gölgeci, Fatma Carman, Gülşen Demirdelen, Guluzar Uzundere, Hayriye Konar, M. Hanifi Bayındır, Hösne Contay, İnsaf Çetinel, Kazim Agaaslan, Kadir Çam, Mehmet Nuri Taşkin, Mehmet Akboga, Mehmet Uluğ, Tagip Kordeve, Şehnaz Azizoglu, Şiho Muslum Ata, Yakup Beydili, Yusuf Turunç, Zöhre Ovayolu, Gülşen Övezoglu, Ahmet Karabiyik, Bekir Bozkurt, Huseyin Oguzcan, Mehmet Ali, Osman Çinar, Ömer Nacar, Salih Uçar, Tahir Sapan, İmam Balaban, Osman Ateş, Naci Hacideniz, Musa Sabuncu, Muslum Gül, Munire Turan, Ali Özkan, Cafer Aykanat, Eşref İnnat, Mehmet Emre,

didome biryarê derheq mahkema navçeyî de wê di vê heftê de daxûyan bibe.

Ji 570 şervanên PKK derheq 99

Zeliha Umurcan, Zöhre Umur, Ahmet Degirmentaş, Ali Sumbul, Ali Can, Ali Taner, Celal Guzel, Haşim Guzel, İsmail Sezerkan, Kemal

Talat Özcan, İzzettin Fazlınar, Ahmet Uçar, Cennez Uzundere, Mehmet Yetmez, Hacı Ateş,

XELEKÊN QETLÎAMA LÎ ZÎNDANÊN DÎYARBEKÎR

Ji bo girtiyên PKK ku di bin îşkence û zerpên dijwar de radiwestûn biryarên bidarvexistina wan ji mêj ve destpê buye. Ji sedemên ve yekê, biryarên bidarvexistinê ku hatine daxûyan-kirinê ji bo kifşkirina hejmarên bidarvexistinan ev daxûyan rastîyê nade eşkerekirin. Lê, ji netîca pêkanînên hovîtî, nemiroviya qolonyalista faşist, çend kes hatî kuştin bi hejmarek zela ne kifşe. Lê, rastîyek heye ku girtiyên PKK, esirên şer li ber qirkirina ne. Me dem-bidem qirkirin û kuştinê li ser agahdarbûna xwe daxûyan kir. Ev rojên li ser hev biryarên darvexistinan tî sitendin û li berçave ku ew ê pêkanînên van nêze, em ê navên kuştî û yên derheq wan de biryar hatîye sitendinê ku bidarvexistin li vê rêz bikin.

Navê şervanên şoreşê ku di îşkence û qirkirinan de derheq wan'an biryarê kuştinê pêkhatîye ev in;

Aytekin TUĞLUK	Eleziz	14 Êlûn 1979
Sait ŞİMŞEK	Entab	1980
İbrahim KURT	Edene	1980
Ali EREK	Diyarbakir	Tebax 1980
Remzi YALVAÇ	Diyarbakir	1981
Sabri KANDEMİR	Diyarbakir	1981
Abdurrahman ÇEÇEN	Diyarbakir	1981
Ahmet DEMİR	Diyarbakir	1981
Vakkas DOĞRU	Araban	1982
Hasan (Hüseyin) AKAR	Adana	1982
İbrahim PAYDAŞ	Diyarbakir	1982
Şaban	Diyarbakir	1982
Asker DEMİR	Ankara	1982
Mazlum DOĞAN	Diyarbakir	21 Adar 1982
(Endamê KM ya PKK)		
Ferhat KURTAY	Diyarbakir	22 Adar 1982
Eşref ANYAK	Diyarbakir	22 Adar 1982
Kemal PİR	Diyarbakir	8 Êlûn 1982
(Endamê KM ya PKK)		
M. Hayri DURMUŞ	Diyarbakir	8 Êlûn 1982
(Endamê KM ya PKK)		
Akif YILMAZ	Diyarbakir	8 Êlûn 1982

Yên derheq de ji berê ve biryar hatî sitendinê.

Mehmet KARA	Nisan 1982
Dursun Ali KUÇUK	1 Çile 1982
Mehmet SAVAŞ	1 Çile 1982 (biryarê muebet)

Di dawayên PKK de ku ji 5.000an zêdetir welathiz û şoreşger tene mahkemekirin bi hemû pergalên girtinê nêzik 600i biryarên darvexistinê têyî xwestin. Ku dawa refa navçe li Diyarbakir pêk-dihat û didomiya vê dawê bi gellek refî ji hev parvekirine

Ev dawayên refê veqetandi ev in;

- a- PKK dawa Refa Navçe.
- b- Wêranşehir.
- c- Halfeti.
- d- Êrfa-Navçe
- e- Êrfa-Birecik.

Di dawayên netîcê wan 3 Gulan 1983 û 25 Gulan 1983a daxûyan bû yê Birecik û Diyarbakir'ê ku derheq wan de biryarên muebet û bidarvexistinê tê xwestin;

DAWAYA BÎRECİK

MUEBBET

Tahir ERTÜRK

BİDARVEXISTİN

Kemal TEKSÖZ
Salih SEGİZ
Musa ASLAN
Mehmet YALÇIN
Ahmet ÖGRETİM
Hasan ÇEPİK
Mustafa ÇEPİK

DAWAYA DÎYARBEKÎR

MUEBET

Selahattin EFE
Resul YAŞAR
Eyup ACAR
Harun BİÇAK
Aptulkadir ATIL
Mehmet ÇAT
Osman GULTEKÇE
Ömer Nihat KAYA
Hasan Hüseyin KARAKUŞ
Ahmet KİLİÇ
Abdurrahman SEVGAT
Emin YAVUZ
Hamza YAVAŞ
Fettah YİĞİT
Ahmet KOSANLIOĞLU
İlhami ADIYAMAN
Aptullah KANAT
Mehmet GİRGİN

BİDARVEXISTİN

Rıza ALTUN
Şukru GULMUŞ
Muzaffer AYATA
Celalettin DELİBAŞ
Musatafa KARASU
Bedrettin KAVAK
Mehmet TAKİR
Abdülsemet TEKTAŞ
Selahattin ŞİMŞEK
Celal BAYMIŞ
Hamit BALDEMİR
Hidir AKBALIK
Mehmet TANBOGA
Mehmet CANYÜCE
Mehmet Emin KESKİN
Ali YENER
Kemal AKTAŞ
Abuzer DEHŞET
İrfan GULER
Süleyman GÜNEYLİ
Ali KİLİÇ
Ramazan ÖDEMİŞ
Salih OGAÇ
Zulfikar TAK
Halil UCUT
Ali YAVERKAYA
Feyzi YETKİN
Abbas YOKUŞ
M. Fahri ÇİFTKUŞ
İzzet BAYKAL
Yılmaz UZUN
Alaattin AKTAŞ
M. Emin GÖKDEMİR
Cemal ARAT
Cuma KUYUKAN

- f- Êrfa-pêve.
- g- Ceylanpınar-Bozova.
- h- Batman-pêve.
- j- Mêrdin-pêve.
- k- Eleziz (Diyarbakir).
- l- Dawayên Edenê, Hatay, Mareş, Entab û Adıyaman ku di qolordiya 6. komandaniya örf-i idarê de tî ditin.
- m- Dawayên Erzincan, Erzerom, Qers û dawayê pêve di qolordiya 9a komandaniya örf-i idarê de tî ditin.
- n- Dawayên Eleziz û dawayên pêve di qolordiya 8a komandaniya örf-i idarê de tî ditin.

DAWA PKK; DAWA SERXWEBÛN Û AZADÎYÊ YE

Mahkema 572 şervanên cengê, tekoşerên PKK di mahkema leşkeriya Diyarbekir de bi biryarên darve-xistina 35 şoreşger û mûbetên 19 tekoşeran, gihiştê "dawikê"! Netîca mahkema ku ev ji du salan zêdetir ku tê domandinê, mane û giraniya vê netîcê bi hemû taybetan ve li holê ye.

Hemû mahkemên PKK û nexasim mahkema-Navçe li hember qolonyalîsta bû navçe şervanan û dozparêzî û tekoşîna serxwebûnê. Taybetên mahkema daxuyanî kirine ku: di nav şerê rizgariya netewa û domandina şerê serxwebûna gel û welat de, dijmîn çiqas har û êrîşbaz be, çiqas bi hêz û dijar be, di vî şerê dijar de, gelê şervan û biryarvanê tekoşinê hember dijmîn bin nakeve. Mahkemên PKK bûne nişana binneketina vî şerî û bûne sembola serfiraziya gelê Kurdistan. Bi van hemû taybetên xwe mahkeme gihiştine qeysa ku hêzên qolonyalist, berdevkê wê, pîrskirinê ji xwesipariyê. Bi hebûn û rêberiya îdiolojî û politîka rêxistina karkera, parazvanên vê nêrînê rêya serxwebûn û azadiyê firehkirine û rêya serfiraziyê ji niha ve daxuyanî kirine.

Ev dawayên diroki ne. Lewra ji qurna salan û nexasim 60 sale ku tune kirina netewa qolonyalistan daye pêşîya xwe di van mahkeman de qolonyalîsta Tirk û hovîti û zilma burjuvaziye xwixwar hatiye daxuyankirin û pîrsa van yekan jê bû ye. Ger sedsalan bi dome ji ev mahkeme bûne nişana ew ê gelê Kurdistanê di rêya serxwebûnê de vî nêrî nemiroyî hilweşîne. Û mahkeme ji vê amancê re bûne pîreki.

Ev dawayên bi heqîna mina şervanî û biryarvaniya hemû gelên azadixwaz û parazvanên serxwebûnê: gelê Kurdistan jî, daxwaz û hevîyê xwe ya serxwebûn û azadiyê di van mahkeman de geştir kirîye. Û hêrs û hemberiya dij qolonyalîstan berçav xistîye.

Ev dawa, bin nakevin: lewra ev şerê li ser mafî pêk tê, tekoşîna ku hatina gel daxuyanî dîke, di hemû pêvajoyên dirokê de kifşbûye ku herdem serfirazbûne. Ku hêzên serdest bi zilm û zerpê cihabinin li hember tekoşinê gelan jî binketîne nefilîtîne. Ji bo jî bin nêrî qolonyalîstî derbikeve

gelê me yê şervan di vî şerê xwedî maf de ji niha ve bin nakevî û serfiraziya xwe dide nişandanê.

Dawa ya PKK ku bi maf, binneketî û dirokiye dawa ya gelê me, dawa ya serxwebûn û azadiya gelê Kurdistan e. Ji sedemê van yekan ev dawa ne tenê di derdorên mahkeman de û ne bi mahkeman gihiştîye dawikê.

DAWA PKK DAWA SERXWEBÛN Û AZADÎYA GELÊ KURDISTAN E!

Dawa PKK hê jî afirandina Tekoşîna Serxwebûna Kurdistan ve destpêkê bûye. Bi avakirina nêrî qolonyalist burjuvaziye Tirk li ser gel û welatê Kurdistan hebûna xwe avakirîye û tune kirina netewa Kurd amanca yekemîna daye pêşîya xwe. Bi hatina salên 1970 ve di vî alî de gellek serfiraziyan pêkani bû. Lê, ezm û ruhê ku têgihiştîye vê yekê bû qetliam û nefî û zerpê jî holê rakirîye xistîye gorê. Bi vê gumana pîrsgirêka Kurdistan binxistîye li ser Kurdistanê hesp dilistîkand. Bi rastî ev rewş bi wî awayî jî lê ray dihatê kirinê. Ku: hebûna gelê Kurd di nav cihanê de jîbîr ve hatibû kirinê. Ev rewşa li holê û ku burjuvaziye Tirk li cihanê jî dida xebitandinê bi rastî pêvajoya ber tunebûnê bû.

Ji alî emperyalîzmê ve ev dawayê ku hatibû girtin, bi gumana ketîye nav tariyê dirokê û hew jê derdikeve. Mîna burjuvaziye emperyalîzm jî pîrsgirêkek wiha naznedikira. Ji alî gelê me va ev pêvajoya dihatê jiyandin bi herawahi neerîni bû. Çînen serdest jî berê ve vê rewşa xedar hebandibûn. Heta wan jî burjuvaziye Tirk diwartir vê rewşê kardînan û li ser vê rewşê jiyandidomandin. Ev ronakbîrên dozparêzên gel di rewşê hewqas neerîni de bûn ku ne hêza hemberiya vê rewşê bikemilînin, ew di derdorên xîza dijmîn de tevger girêdîdan.

Lê ev pîrsgirêka alî emperyalîzmê û burjuvaziye Tirk ve hatiye hildanê helbet ev jî alî gelê me ve ne wilo bû. Kedkarên gelê me di nav ev tariya vegirti de hebûna gelî dijiyan û jiyana gelî didomandin. Lê ew ê dengdana vê rastîyê çawa û bi çî bigihiya cihanê. Û

ew ê çawa bi hata bilindkirinê. Ku bi hemû cihan û ta jî gellek alîyan bi gelê me jî dabûn jîbîrkirinê ew ê ev pîrsgirêk çawa derbiketîya meydana.

Tenê dozdarê vê pîrsgirêkê him jî alî doza netewî û him jî alî gihandina pêvajoyê hemdemê tenê çîna karkerên Kurdistanê bû. Bi sala 1970 bi bingehîrtina îdiolojî amanca karkeran li ser bihîgenê karkerên Kurdistanê refek komunist bi amanca afirandin û derxistina vê pîrsgirêkê şer destpêk anibûn. Hê jî destpêkirina vî şerî, bi gavavêtinê destpêkî ve hebûn û doza vê pîrsgirêkê ku ew ê di rewşa ronahî de bigihîje serfiraziye rûpelên nûjen vekirin. Û binneketina vê pîrsgirêkê daxuyanî kirin. Rastîya ku iro li ser hebûn û mahkemên PKK eşkere ne bi rastî jî Tekoşîna Serxwebûn û Azadiya gelê Kurdistan bi tekoşin, hebûn û rêberiya PKK zelal bûbû. Û ev hê jî wan salan ve destpêk bûbû.

EMPERYALÎST Û QOLONYALÎSTÊ TÏRK BÎ DERKETÎNA DAWÊ HEYSÎ Û DÎJWARBÛN

Ku dawê dabûn jîbîrkirin û gumana wan da tunebûbû, dawa û pîrsgirêk bi hêz sitendina hemdemê bi destê karkerên Kurdistan ku derkete meydana emperyalîst û hêza qolonyalist şaş û heyri man. Bi rastî ev hemû cihan li vê şaşbû. Bi gumana vê pîrsgirêkê hildabûye pêvajoya ku pîrsgirêk bi pergalên kemilandinê hember hêza qolonyalist afirî di vê rewşê dijmîn di nav şikên giran de ma û eşên giran kişand û li hember vê dozê tewrên xwe yê diroki dişa nişan da. Hê dema çîrîsk veketibû ku li hemû derdorên ronahî nedabû bi êrîşa ew ê kaniya çîrîskê bitemirîne Hogir HAKÎ KARER qetilkir. Bi vî awayî biryar jî destpêkî ve li ser tune kirinê hatibû danê.

Hember biryarên tune kirina tekoşin û tevgera rizgariya netewa Kurd, biryarê refa rêber û biryarê gelê me zelal û qatî bû. Li hember îşkence, zerp û qetliam û amanca tune kirina biryarê gelê me bû di nav vê rewşa xedar de bilind kirin û domandina berxwedan û tekoşinê. Ger pişt 12 ê

Êlûn'ê, ger berya 12 ê Êlûn'ê hember hemû êrîş û derbên dijwar domandin û bilindkirina tekoşina netewî bû nişana vê yekê. Dihate zanin, dijmîn ji bo hîlandina tekoşinê heza xwe û hemû destkêrên xwe bikar bîne. Ku ji destpêkê ve tevgerên şerî bikar anî. Tenê tetbîqata bi kincê pêşmergan li hêla Hakkari pêkanî, dibê nişana vê yekê. Disa zerp û êrîşên ax'a û esîran, kuştinên kuçe û meydana dibîne nişana vê yekê.

Hêzên qolonyalist hember tekoşina netewî, û bi kuştin û bi îşkencan û zerp û tazi di amanca xwe da serfiraz nebû pêde, li hember tekoşina şoreşgerî şer daxuyan kir. Lewra, di alî pûçkirin û tunekirina ezm û biryarvanîya berxwedan û serxwebûnê de dijmîn bêçare ma. Ji 1980 biserkarkirina generalan ev şerê eşkere tê domandinê. Piştî sala 1980, girtin, û bombekirina erd û çiyana, qetliam û îşkencê hepîsxana, zeftgîrêdana ser gunda pêk ani... hemû perçene ji vî şerî. Hêzên qolonyalist ji alîki ve tunekirina tekoşina netewî didominin, ji hêla di ve ta kîlêra gelê me zengîn û ked'a gel daduqurtîn û dest dave hemû destkêrên jiyanî domandinê. Di bin nîrê qolonyalistî de bi zerp û zilmê gel dikin ku bimelisînin ji rewş û qetliamên heps û ji xwe qeysa zerp û pêkanînen qolonyalîstan daxuyan dibê. Lewra: girtî agîrên serxwebûn û berxwedanê geş dikirin û bûbûn rêber ji tekoşina gel re.

BÎRYARÊ BERXWEDANÊ BÎ XWÎNA ESÎRÊN ŞER MOR BÛ!

Bi operasyonên ji bihara 1979'an û nexasim ku di sala 1980'yê de diwartir domandinê gellek şoreşger û welathîzan dagirtin girtîxanan. Tenê ji sedemê Kurdistanî ne, gundî û karkeran dagirtin qampa. Û li dibistanan, nexweşxanan û derên dewletê bi rojan îşkencên giran pêkanîn. Ji ber girtîxane tîr nehatine, îşkencê û hela zerpê gihandin derdorên gundan.

Di vê pêvajoya girseyên gelê Kurdistan ku ji bir û doza xwe ber bide, zerp û zilmê dijwar pêkdianin. Lê cihê vê zerp û zilmê bi hemû taybetên xwe li girtîxanan didomîya. Hêzên qolonyalist mina hêlên di, bi diwarî êrîş û dijberiyên xwe li ser van refên ku doza gelê Kurdistan daxuyan kirine pêkanîn. Hemû nemirovî û hovberiyên

xwe li ser vê hêlê domandin. Ger bi kuştin, ger ji bi pêkanînen nemirovî dawî ku dev ji bir û baweriyên xwe berbidin, hêzên qolonyalist ji xeyn van pêkanînan bi hemû rengên nemirovî lidarxist, ji bo tevgera berxwedana sazgarîya Kurdistan pêş nekeve. Ji sedemê vî amanca hov û nemirovî destpêkî ve ev yek pêşber girtîyan bû; an ew ê hember dijmîn nermok û xwesiparbin, nîrê qolonyalistî bihebînin, an ji ew ê bêne tunekirin. Di vî rewşa dijwar û pêşberîya du rêçan de şoreşgeran rêya jiyanê da ber xwe. Lê, ne ew jiyan û rêya jiyanê ku li ser xwesiparî û xwedûrkirina bir û baweriyê û ne ya jiyanê arizî pêk tê, wan biryara jiyanî domandinê li ser bingehe tekoşina serxwebûnê û ji bo cangorîya tekoşinê mirina xwe dane berçav. Ew jiyanek di hoyên dijwar, rewşa girtîxanan de dijmîn bindixine dan pêş xwe. Bi zanebûna ku xwesiparî û melisandin mirineka rûreş û nemirovî ye esîrên şer bi tewrên biyarî bi xwîna xwe "Berxwedan Jiyanê" nivîsandin.

Bi vî awayî biryarê doza PKK di nav şerê girtîxanan û bi tekoşinê disa ji qatî bû. Û ev biryar bibe sebebên çî yekan, bilindkirin û domandina berxwedanê bû.

PÊKANÎN Û BÎRYARKARÊN MAHKEMÊ PERRÊ PÎRSA DÎROKÊ NE

Çewa qolonyalist bi amanca binxistina doz û bir û baweriyê girtîxanan bikar anibin, disa bi destpêkirina mahkemên 13 ê Nisanê 1981 xebatî dan pêş xwe ku vî bikin rewşek binxistina dozê. Lê, ji ber domandina tekoşinê û bilindbûna berxwedanan mahkeme bûne cihgera şoreşger û doza şoreşê û li hember heza qolonyalist serfiraziyan pêkanîn. Çewa bêdad û qeyd û benda îşkence û zerpên girtîxanan pêkanîn bi vî pergali tevgera nemirovî di mahkeman da domandin. Esîrên şer, bi zincîran girêdayî dihatin qada mahkeman û li vî derê dibin zerp û zilma leşkeran da radiwestandin. Her mafên parastina wan tunebû, avukatên wan ji her bîhn dibin zerpên girandabûn. Bi gefên zerp û girtînan ji bo bîdengbîminin dibin rewşên diwarî de dihiştin. Ji bo paşmanbûyîna xwe zerpên giran li girtîyan dibû bi her

tewrên biryar domandinê îşkencên nemirovî bi hemû pergalên hovberî pêkdihatin.

Di pêkanînen mahkemê û girtîxanê de ku serneket, veqetandina girtîyan nebû çare vî demê heza qolonyalist tunekirinê li ser pêkanînen nemirovî kîre karê jiyanê xwe.

Li gor amancê burjuvaziyê Tirk, rewşa mahkeman bervajî guhurî û bûn hember qolonyalîstan çekê tekoşinê. Bi rastî ev çek bervajî guhurî. Ew çekên dij şoreşgeran, ew çekê hember gel bervajî dij qolonyalîstan karhat bi vî tîgîhiştinê, hêzên qolonyalist heza biryarên darxistinê nekir, tevgerên tunekirinê pêkanî û vî domand.

Nexasim vî êrîşa li ser rêberan pêkanî di 21 ê Adarê 1982'an de endamê KM ya PKK Mazlum DOĞAN, 22 ê Adarê de tekoşerê rêber Ferhat KURTAY û Eşref ANYAK bi şewitandin û fetisandinê qetilkir.

Li mahkeman, û sazûman, bi heza polis û çeşî û di hêlên bi hêz de ji ji hebûn û tevgera şoreşgeran û bilindahiya dozê hêzên qolonyalist bi tîrs û şikan rojên dide êrîşên nemirovî û hovîtiya domand. Ji ber tîgîhiştîyê vî yekê ye ku bi pirane wan qetil bike ew ê tesîrên giran li ser gel ber bi erîni va pêk were, kuştina rêberan da pêş û vî yekê pêk ani.

Ancax hember pêkanînen mahkema û girtîxanan şervanên PKK, endamên KM ya PKK M. Hayri DURMUŞ, Kemal PÎR û girtîyên berxwedana rojîya mirinê 55 roj domandin amancên xwe û amanca qolonyalistê Tirk bi cihanê daxuyan kirin. 14 ê Tirmehê rojîya mirinê destpê bû û 8 ê Êlûnê 1982'an bi şehîdîtinê M. Hayri DURMUŞ, Kemal PÎR û Akif YILMAZ giha dawikê. Bi rewşa bermirinê girtîyên şer berxwedanê domandîndine û ala berxwedanê di vî rewşa xedar de ji destnexistine. Bi rastî ji, her rêberên wan qetilbûn ji, girtîyên tekoşina netewî ala berxwedanê ala tekoşinê û kel'a berxwedana parastin.

DÎ VAN MAHKEMAN DE QEYD Û BENDÊN ŞER JÎ BİKAR NAYÊN

Hêza qolonyalist, van herdû salên dombuyîna dozan de qeyd û bendên xwe bikar neanî. Di dozên PKK de, heza qolonyalist, ji ber tîrsa dozê her

dozên girtîxana bikarê dad'i xemilandinê ji hew hedan pê hat biryarê tune-kirinê ro-biroj pêk ani.

Zelal e ku pêvajoya pirsina 5000 girtiyên PKK wê bigaha salan. Lê, rastiyek di ev e ku mahkeme bê qeyd û bend didomiyên. Yanî: mafên gotin û parastinê hertunebû, tenê dilxwazvaniya tevgera hemberê dewletê dibû sebebê biryar sitendinê. Loma, dawayên PKK ew dawene ku dibin kirasê dad'i de qirkirina esîrên şer pêk dibû û bûbûn cihgera daxûyana qetliama û hemû mafên mirovî, û qeyd û bendên şer ku li hemû cihanê bikar tên di van dawan de hatine ecîqandinê.

Herdu hêlên nav şerek eşkere de qeyd û bendên navnetewa li ser tevgerên wan bikar tên û hêl bi van qeyd û bendan ve girêdahi ne ji bo hêza qolonyalist ev ji neyên gotinê ne. Lewra: ji ber hemû taybetên rejîma burjuvayê Tirk li ser êriş, hovîti û qetliaman aveye ne pêwîste pêkanîna van qeyd û bendan navnetewa ji bo dewleta Tirk bêne gotinê. Kuştina endamên KM ya PKK, şoreşgerên navdar Mazlum DOĞAN, Kemal PIR, M. Hayri DURMUŞ, û gellek şervanên PKK nişanê vê yekê ne.

BÎRYARÊN DARVEXÎSTÎNÊ DAXÛYANBÛNA BÎNKETÎNÊ NE

Hêzên qolonyalist bi qetilkirina rêberan domandina mahkeman leztir xist û di ber pêvajoya derbasbûna "sazûmana sivil"î de dawayan gihanê dawikê. Lewra bi vi awayî "sazûmana sivil" ji biryarên kuştinan xelasdike. Ji ber vê hê berî gihiştina vê rewşê ji bo pêkanîna bidarvexistina xwe bikar dike. Û eşkereye ji alîk ve ji bo derbasbûyina "demokrasiyê" *lemba şîn* pêdixin ji alî din ve li dû-hev biryarên dervevexistinê pêkûnin. Dawikanîna dawayê PKK ya Birecik ku derheq girtiyên de 7 bidarvexistin û mûbetek di 3 ê Gulan'ê 1983 eşkere bû û di 25 ê Gulan'ê 1983an di dawa PKK ya Diyarbekir de sitendina biryarê bidarvexistina 35 û biryarên mûbeta 19 şoreşgeran dibin nişana amanca qolonyalista Tirk.

Lê, ev netica ji destpêkî ve qolonyalista Tirk xwe jê disitrînd daxûyanê meydanê bû û bi van biryaran hêza qolonyalist vê li xwe dani. Ku ji dest-

pêkî ve tevgera tekoşîna rizgariyê mina refek îsat bide daxûyankirin, bi van mahkema û biryaran pûçîtiya ve eşkere derketiye holê. Bi qetilkirina yeko-yeko rawestandina tekoşin rizgariya Kurdistan pêknehat û tekoşin roj-biroj pêştir bû. Ji ber vê rewşê biryarên darvevexistinê daxûyanbûna binketina qolonyalistê Tirk didin zandandinê. Û daxûyanbûna binketina siyasî bixwe ne.

BÎRYARÊN DARVEXÎSTÎNAN BÎ QÎRKIRINÊN GÎRSEYÎ DÎXWAZÎN PÊKBÎNÎN

Dema 25 Gulan'ê 1983 biryarên dawa Diyarbekir ya PKK bi biryarê darvevexistina 35a daxûyan bû, ceşa qolonyalista Tirk di sinorê Tirkiye-Îraq'ê de kete nava Kurdistan'a Başûr û qetliaman pêk ani. Ev herdu pêkhatin bêguman ne tevgerên lihevhatibin.

Bi pêkanîna vê tevgerê hêza qolonyalist, ji alîk ve pêkanîna darvevexistina da pêşxwe ji aliyê di ve amanca pêkanînen qetliamên girseyê eşkere kirîye û ji gellek sebebên di bi pêkanîna vê tevgerê çavtirsandina gel xwest pêk bîne. Hêza qolonyalist bi vi awayî qirkirinê dema berê birtîne û li hember her pêşveçûna daxûyanên eşkere dike ku ew ê bersivên wî qirkirinbin. Ji bo vê yekê di pêkanîna tevgeran de hêlên sinor bijartî ye û vê pêk ani ye.

Li hember bidarvexistina rêberan hêzên qolonyalist tēgihiştîye ku gel bēdeng naminê û ro bi roj tekoşîna rizgariyê xwe digre û pêşde diçe, hember van yekan bi tevgera êrişbaziye eşkere dide nişandan ku biryarên bidarvexistinan ew ê bi qirkirinên girseyî pêk bînin. Rastî ji pêkanîna darvevexistina şervanên PKK ji tesîrên erîni, ji geşkirina hemberîya dijmin pêştir tu tişt pêknaynin. Ji ber vê yekê ger amanc tune kirina tekoşinê be: êrişa kaniya tekoşinê ji dijmin re çarenin e. Bo vê ji zerp û êrişa dijmin li ser gel dikemile. Lê, iro gel'ekî di nav şer de kemiliye heye û tune kirina vi geli û PKK nemumkine. Bi tēgihiştina vê rastiyê bi êrişa xwe ya zeftkari hêza qolonyalist şerê hember gelê me û PKK vegirti ye bi navê "derketina Îraq'ê" xwinrijandinê pêştir dixê. Demên berê vê bi navê operasyonan

pêk dani. Lê: di tevgera xwe da rastiyê bi alema cihanê daxûyan bû ku ev êriş bi hemû destikên şer, tanq, top hwd. pêk tē. Vê ji cihanê re daxûyan kirîye. Li ber çavên hemû cihanê bi hemû destikên xwe gundên dor sinor zeftgirtîye. Ev pêkhatin û tetbiqata "hêza çeleq" amanca emepryalizmê li ser Kurdistan'ê zelaltir dike.

BÎ BÎRYARÊN BÎDARVEXÎSTÎNAN Û BÎ QETLÎAMA ŞERÊ SERXWEBÛNA GELE KURDÎSTAN RANAWESTE

Di pêvajoya hem-demi de hember qirkirin û zerpên qolonyalist û emperyalistan tu tekoşinên gelan tune nebûne. Gelên di nav şerê serxwebûnê de hember êrişên dijwar disa tekoşîna rizgariyê pêşdixin û ber bi serfiraziye diçin. Hê di pêşketina destpêkî de be ji di rêberîya PKK de ew ê tekoşîna gelê me pêşveçûna xwe bidomine.

Binneketina tekoşîna me di zindanan de bi hemû pergala kifşbûye. Di rewşa xedar û dijwar de domandina dozê bir û bawerî be û bilindkirina tekoşîna berxwedanê dana jiyane be wê gavê gelê di vi alî de kemilandi binakeve. Ger dijmin hewqas har û êrişbaz be di vê rewşê de binketina xwe dibîne û ji ber vê her bi rojên bihuri hêza qolonyalist hovtir û diwartir di-be.

Lê, ger di zindanan, ger di pêkanînen ser gel de hêza qolonyalist ew ê di gola xwini de bēyi fetisandinê. Lewra zilm û zerpa wan ne ku tekoşinê rawestîne; dijmin di derdorên vê rewşê de tē ber fetisandinê, hêrs û dijberîya gel hember qolonyalistan geştir dibe. Gelê Kurdistan ew ê xwedî li lawên xweyê dilsoz, şervanên tē bidarvexistin û kuştinê ew ê derbikeve û herbihn tekoşinê bilind bike.

HEMBER QÎRKIRIN Û BÎDARVEXÎSTÎNAN GELE CÎHANÊ PÎŞGIRTÊN ME NE

Hember amanca tune kirina gel û pêkanînen nemirovî û di rêça domandin û bilindkirina tekoşîna berxwedanê da gelên cihanê hevkar û pişt-
(Dûmahik di rûpelê 16a de ya)

ŞERRÊ DÎ NAVBERA HÊZÊN DÎJ-REJÎMA ÎRAQ DÎVÊ BÊYÎ RAWESTANDÎN

Di dema irohi de, ji ber vê rewşa erîni, hoyên hundir û derva fêde bistûnin û ber bi serfiraziyê biçin, di dema xebatên piştgirtî û cebhê tene kirin, ew hêzên hember rejimê demên dawî de li hember hev û dû şerr vekirin e. Ji xeynî ku dibe sedemê xwinrijandina şervanan di rewşa hûrbijariya Rojhelata-Navin de ji ber pêjrandinan tîne holê, hêlên şoreşger û pêşverûyên Rojhelata-Navin van pirsan dikin:

Ma hêzên Kurdistan'a Başûr xelîtiya xwe ya diroki di sa pêktûnî? Ma gelo di ber bidestxistina sazûmanê, hêzên Kurdistan'a Başûr dikevin rewşa hêzên Îran'ê? Li ser sazûmana Îraq'ê kine şer dikin? Bersiva gerineka têdanê çî ye?

Tê zanin ku pişt şerrê duyemin iro Rojhelata-Navin dema xwe ya giran û germtir diji. Mirov dikare bine zman ku iro Rojhelata-Navin di aliyên aborî, siyasî, eskerî, tîkîlî û hwd. de bê daxûyanbûna şer, şerê giran lê tê domandinê. Ku Rojhelata-Navin xwedîyê pîrsgirêkên giran yên civak û netewa ye, ji vê rewşa Rojhelata-Navin, ev hoyên germ ji xeynî hin deman ji dirokê ta rojên me dom bû ye. Yanî ne Rojhelata-Navin û ne gelên cihanê ji berberî û tekoşinê ve hêlê biyan nese kinî ye. Lê, her ku berberî û tekoşinê hemberiyê bi germi dombûbin ji, pergala berberî û tekoşinê hemberiyê bi balkêşî firehbûne.

Li ser pêşveçûnê rewşa iro hin girêdankê ne demi hebin ji, rewşa iro pişt şerrê duyeminê cihanê virde bi pêşveçûnê aborî û siyasî hatiye

kifşkirinê. Ji ber vê navça berberî û tekoşinê hemberiyên Rojhelata-Navin ku bi şerrê cihanê ye duyemin bêrayanina gelan, serdestiya li hêlê avabûye û emperyalizma USA bûye serkarê wê, bi amancê domandina serdestiya xwe statûkoya hêlê pêkaniye, li hember vê rewşê rawestandina hêlên sosyalîzm û demokrasiyê amancê dikin ku vê rewşê bipelişin û di rojhelata-Navin avabikin. Tekoşina van herdu hêlan rewşa Rojhelata-Navin dikifşîne.

Tengasiya emperyalizmê û ji ber pêşveçûna tekoşinê gelan berberiyên navbera hêlan iro bi hemû awayî xwe bi stratejîkî, taktîk û rêxistinî derdixe meydanê û pêşveçûn bi vê nûhbûnê pêkdibe. Di rojhelata iroj de hêzên şoreş û dij-şoreşê ji bo guhartina rewşa Rojhelata-Navin ger li gor pêşveçûyînê objektîvî xwe di alî stratejîk, û rêxistinî de bikar binin û pêkanînen nûh derbixin ew ê guhartina rewşa Rojhelata-Navin bi van yekan be. Lewra rewş bi van yekan ve girêdahi ye. Ku herçiqas hêzeka ber bi pêşveçûnê ve biçê ji emperyalîzm salên 1980 li Rojhelata-Navin kozên nûh bidestxwe aniye lê, çiqas hêza gelan û sosyalîzmê hêzeka pêşveçûyî be ji sedemên destderketiyên kozên ve hêlê li ser têgihiştin û tenegehiştina ve pîrsgirêkê pêkhatine.

Ev rewşa em li serê disekinin bi hemû xedarên xwe iro girîngiya xwe dide nişandanê. Ev rewş ji bo hemû hêlên Rojhelata-Navin di serî de ji bo hêlên navça şerrê germ, Filistin, Lubnan, Îran, Îraq û mîna bi rewşa Kurdistanê xûyane pêwistîya xwe bi gi-

rani li van derdoran nişan dide.

Bû derbek ji bo paşveketina emperyalîzmê tevgera gelên Îran ku ketiye gerineka giran, hêzên Îraq û Kurdistan'a Başûr ku li ber serfiraziyê, kêr radiwestin, derbxwarina tevgera Filistin û ku di vê rewşê de dibîya berpirsiyariya xwe ya diroki bileystiyan tekoşina şoreşa Kurdistan ji ber jarbûnê xwedî li vê berpirsiyariyê dernayê û pîrsgirêkên li ber wê, hwd. hemû ji ew rewşa ku me li jor taybetên wê daxûyankir jê di ajînin. Ku di vê rewşê de êşa van yekan tê kişandinê. Ger hêlên Rojhelata-Navin li ser van bingehan ji vê rewşê dernekevin, rêya vê yekê heye ku bê erîş û destavetina emperyalîzmê, bi berberî û şerrê hemberiyê hêz û kozên hêlê ji pejrandinan nefilitin. Heke hêzên şoreşger û demokrat ji vê rewşê xwe derbikin û li ser taybetên rewşê xwe bikemilînin, ew ê bi serfiraziyên şoreşan di nav cihê şoreşê dinê de rê bigrin.

Di rewşa Rojhelata-Navin ku hewqas xedar e de navçeyeka germ Îraq'ê ye. Ew pîrsgirêkên me li jorê gotiye hemû li rewşa Îraq'ê kombûn e. Ji pêşveçûna rewşa Îran'ê, û nexasim ji ber pêşveçûnê navça Kurdistanê pêwistîya vê derê girantir dibê.

Bellê, bi rastî tekoşina şoreş û demokrasiya Îraq'ê rewşa şerê hêlikî nişan dide. Û di nav xwe da gellek pîrsgirêkên diwar, lihev zeft girêdayî xwedî dike. Ku li ser vê hêlê ne dem û hemdemi ji alî eskerî û politîkî xwe lê

girtine, bişkafina pîrsgirêkan li ser politîka û tekoşîneka şoreşgerî ew ê hatina şoreşên hêlên bela bike û ev yek gellek pêwîst e. Ji bo hêlên şoreş û dij şoreşê guhrandina mêzina hêlê di pêvajoyekî de derbas dibe. Bi hemû rewş û taybetên xwe tevgeran ve nav-ça germ, tekoşîna sosyalîzm û demok-rasiya Îraqê gellek giring e.

Lê, berpirsiyarên ku ew ê dirokê pêşde bixin, hêzên sosyalîst û pêşverû ji kêmasiyên xwe pîrsgirêkên rewşa xedar didine nişandane. Ew kozên hemberê rejîma Îran destketinê, ku van ji bidestnexistîne ku çewa hêzên hember Îran di rewşek pêjrandidane, mina li ber ve pêvajoyê mabin.

Tevgera hêzên hember Îraqê yê nezelalî ya proxram, taktîk, stratejîk û rêxistinî ji ve rewşê bikar û bar be ji, ji ber tekoşîna Kurdistan navçek pêwîst e di Rojhelata-Navîn de hêzên Kurdistan'a Başûr hewqas pêştir xwediyê neerîniya ne û bi ve xwedî barin. Ji ber ve pîrsgirêkê di ve nivîsa xwe da em ê bi giranî li ser van hêzan bisin û hin pêşniyaran daxuyan bikin.

Îrojî hêzên Kurdistan'a Başûr bêt li gor pêşveçûnên civak, aborî û siyasî gav bavêjin pêş de, di ve pêvajoyê de ji proxrama xwe ya berê a otonomiyê dixwazin pêk binin û disa ji keys û berberiyên herdu dewleta fêdê distînin. Û li ser vi bingehi tekoşin dimeşin. Yani ne li ser bingehe tekoşîna politîkî û îdiolojîkî ya rast û bi pergale erîni ji keysan fêde nastînin; mina xeletiyên xwe yê berê pêk tinin û bi vi awayî dixwazin bigihîjin dawîkê.

Li ser bingehe berberiyê hêlên derva pêkanîna tekoşîna bi giranî taybeteka hêzên Îraqê gişteki ye. Nexasim ev yek ji bo hêzên Kurdistan'a

Başûr, taybeteka xuyane ye. Ger pêşîya ve yekê negirtin ev yek dawîkên pêjrandin û binketîna van hemû tevgeran der bike meydana. Lewra; xebatên di mehên dawî de ku li ser hev û dû pêk dihatin, ji bo piştgiştî û hevkarîyê û ji alî din ve meşandîna berberî û şerrê dijwar nişanin ji ve yekê re. Û ev rewş xedartir dibe.

Hêzên Kurdistan'a Başûr ji ber proxrameka şoreşger û demokratî ji bo Îraq û Kurdistanê pêk binin, proxrameka welathîz û şoreşgerî ji Kurdistanê re pêşve bibin, li ser amancên xwe yê siyasî ê kevn û xelet tevger datînin. Ji ber pêkanîna van proxrama pîrsgirêka cebhe di nav tengasiyan de û pêjrandî dimine. Hê mafparêziya arizî, mafê hêlî û eşîrtî nava van hêzan dîkeritîne. Û hê di navbera wan de bêhejmar berberî û şer derdikeve. Ji xeyn van yeka, dixwazin hêlên Kurdistan'a Bakûr û Rojhelat bikişînin nav van berberîyan, ji berberiyên xwe ra bikin destik. Û ve ne li ser pêkanînen rast dimeşin. Ev rewşa ku berdevkên xwe li van hêlên di bîafîrinin, ji bo ve yekê tîkîlî û pêkanînen di meşînin dibe neerîniya taybetên van hêza. Û neerîniyeka xuyan e ev e. Ancax dîbi ku ev tevger dest ji van xeletî û neerîniyên xwe berbidin. Bi hêlên din û gîrsên gelê Kurd ku li dervayê welatî tîkîliyên xwe yê rast di karanînen xwe da bidîne nişandane. Di vi alî de neerîniyên berê pêkneyên.

Îro Kurdistan'a Başûr di nav pêşveçûnên siyasî û civakî da ye. Avahiya feodalî diguhire. Li ser vi bingehi ev hêz ber bi şoreşgerî mumkîne ku gav bavêjin. Di rewşên erîni de tewrên komunistî wê bîafîrin. Û li ser tevgersaziyeka nûh nerîna cebhe pêk binin û pêşvehatîna welatperwerî xwe derxin rewşek nerîni. Xeyn ve ji tevgerên din, ew amanca xwe ya otonomî biguhurînin amancek şoreşgerî

û mumkîne ku li ser vi bingehi tevgersazî û pêkanînan nişan bidin.

Nexasim ji ber şerê Îran û Îraqê şert hê zêdetir gihane. Ku ger hêzên Kurdistan'a Başûr xebat û hatîna xwe ya berê bihûr bijarî bidîne berçav û bi rexnegirî lê mîzeke û li ser ve bi hêl û hêzên şoreşgerê Îraq re proxramên zelal û rast derbixin û cebhe pêkbinin. Ne ew ê tenê ji bo Kurdistan'a Başûr, ew ê ji hemû hêlên Kurdistanê re karekî giran pêk binin.

Bi pêkanîna van pêşveanînen erîni ew ê bi hêlên din re tîkîliyên hêzên Kurdistan'a Başûr rast pêk werin, û di alî navnetewî de tengahiya heye ew ê vebibe. Ger di alî pêşveçûn û pêkanînen erîni de gav bêne avêtin ew ê di dijminahiyan berê biqedin. Nexasim dijberîya navbera PDK û YNK û hêlên din wê bîyî hildanê. Ji xwe ew dijminahiya li ser bingehe berê avabûye ji guhartînan û ji ber rewşa siyasî rê li van hatîye girtinê. Hêlên di ve berberiyê de xwedî sefîn, tîgihiştîyê ve yekê bin ku ev tewrê wan zerar digihîne hemû hêzan. Ji ber ve dîbi ku dest ji vi tewrê xwe berbidin. Welew bê dijberîya hev û dû ev hêl bi hêzên hemberên rejîma Îraqê re li ser amanc û pêkanînen taybetê hêlê tevgerîdanek dikarin pêkbinin. Ji bo ve yekê dîbi ku şerrê navbera van hêlan bê rawestandinê. Ger bi ve tîgihiştîne tevger deynin, ku xwediyê serpehatînen dewlemendin ew ê ev hêz netenê neerîniyan hildin, ew ê roleka pêwîst ji bo Tekoşîna Rizgarîya Kurdistan bileyzin. Li ser tewrmeşandîna bi vi awayî em hêzên Kurdistan'a Bakûr, ji wan re li ser bingehe rast tîkîliyan avakin, û di pêvajoyê de vi bigihînin hevkarî û yekîtiyên bi hêz. Çewan demê berê em ê disa ji di vi alî de xebat bidomînin. Û em ê bikar û barên xwe pêkanînan derdibixin meydana.

*** Bimrî emperyalîzm, qolonyalîzm û paşverûyên hêlê!**

*** Bijî yekîtiya welathîz û şoreşgerê gelê me!**

*** Bijî piştgiştîya gelên hêlê, yekîti û hevkarîya tekoşîna şoreşgerî!**

CUNTA FAŞÎSTA QOLONYALÎST ÊRÎŞÊ KURDISTAN'A BAŞÛR KÎR

Ew ê Tevergera Rizgariya Netewa Kurdistan û PKK Bi Berxwedaneka Bilind Bersîva Êrîşên Nemirovî Bidin

Roja 25 ê Gulanê 1983 cihanê, pêkanîna rûşîya çîna serdestê Tirk li ber çavên xwe dit. Gelên cihanê ve tevgera lihevkarîya rejîma Seddam û qolonyalîsta Tirk, peyman li ser "Esatî" pêkhatîye, li ser êrîşa Kurdistan'a Başûr heyirî, bi girr û hemberî li dijî ve rawest.

Mîna weşînên cihanê didin kifşkirinê, despêkî de qolonyalîstê Tirk amanca xwe bikiras dîkin, dixwazin weşêrin, lê ji sedemên berxwedana hêzên Tekoşîna Rizgariya Kurdistan û dijberîya navnetewa; ve carê dest bi derew û daxuyanê xeletî kir.

Li gor agahdariya me û bi weşînên cihanê ku daxuyanê cunta faşîsta qolonyalîst roja 25 ê Gulanê 1983a li ser tevgergirêdan û pêkanînen hêla Hekkari êrîşê Kurdistan'a Başûr kir. Ku ji mehan kardomandîna tevgerê pêkdihata hêlên weşînê ve rewşê dineximandin. Piştî ku tevger pêkhat daxuyan dibe ku bi 45.000 hêza eskerî êrîş bikar anîne û ev hêza eskerî bi helikopter û teyarên balafirgeha Batmanê hatine parastin û piştgirtîya wan çebûye.

Êrîş di nav hemberiyeka giran de pêkhatîye, girsên hêlê, di serî de PKK û hêzên welathîz û şoreşger hember êrîşê berxwedanek bi hêz avakirine. Disa weşînên biyana ku nexweşxanên bejayî, refên alikariyê li van dera girêdane eşkere kirin ku nexweşxanên bejayî yê "kizilay"ê bi lez û bez li van deran hatine avakirine.

Qolonyalîsta Tirk emsaliya pêkanîna Îsrail ku tevgera tune kirinê li Lubnanê girêda xwest wê li Kurdistan'a Başûr pêk bîne. Sazûmana qolonyalîst bi hêza xwe ya fîrok û bejiyê, bi bombe û berika hember hêzên Kurdistan û rêberên tekoşînê qirkirinê xwest ku pêk bîne. Ev tevger nexasim hêla Hekkari û li Kurdistan'a Başûr ji alî çekdarên hêzê gel va berxwedanan hemberî dit. Piraniya girsên hêlê ber bi hêzên pêşverûyên Kurdistan'a Başûr û hêlên di ve koçber bûn. Ji qetliamên girseyî filitûn.

Bi agahdariya êrîşê ji mehan ve hêzên pêşverû û şoreşgerî karbûnê pêkdianin hêzên Kurdistanê bê derbên xedar ji nav ve êrîşa diwar der-

ketin û bi pêkanîna berxwedanan derbên pêwîst li hêza êrîşbaz xistin.

Bellê ku di bihdemekê de rewşa şerî li Kurdistan'a Başûr pêk hat, cihan bi pergälên heyrimayînê di pîrse: çî dibe li Kurdistanê? Di rewşek hewqas xedariya cihanê de, bi vi pergälî çewa tevger pêkdibe? Sazûmana Îraqê ji bo çî û bi çî awayî ray lê tine? Navê tevgera Kurdistanê ku nayê zman çima hewqas xedar tê ditinê? Teverger çî netûcan pêk bîne? hwd. pîrsan dipîrsin. Dinya û gelên Rojhelata-Navîn xwe li pêş pêkahtineka, bi hemû awayî tesir li ser hatina wan tesir dike xwe ditin.

Ev yek bûyîneka çarenin bû. Lewra: mîna karbidestên qolonyalîstan daxuyan dîkin amanca pêkanîna êrîşê "parastina tixûb û tevgera teng" nin bû. Ji bo emperyalîzmê li ser vi bingehe ji bo pêkanînen êrîş û zefîkariyê bicîh bîne, di destpêkê de tune kirina Kurdistanê û taybetên Kurdîti ji holê rabike, hêza rizgariya netewî bin bixe, û rejîma diktatoriya Seddam bisitirîne, ji bo emperyalîzmê rewşeka erîni li holê avabike, amancê van yekan êrîşê dabû pêşxwe.

Sebebên pêkhatina êrîşê, ji nêz ve dîbi ku li pêşveçûnên Kurdistanê bê girtinê. Îro em li ber çavan dibînin ku ne tenê girêkên berberiyê Tirkîye û Kurdistanê; yên Rojhelata-Navîn li ser navça Kurdistanê bersiv dîbînin.

Ji dirokê ve çîna serdesta Tirk û taybetên îro dibînin ku di herdemên tengasiyan de bi pêkanîna talan û êrîşa gelan xwestîye tengasiyên xwe bibuhurine. Îro bi hebûna burjuvaziyê Tirk ev taybet derholê bûye û dixwaze tengasiya xwe li ser van pêkanînan bibuhurine. Ku kapitalîzma Tirk bi hemû taybetên xwe di nav pûçî û pêjrandinê de dimîne. Di pêvajoyê de bi derbek faşîst xwest ku hebûna xwe bisitirîne, ji bo jiyandomandîna xwe lûla jiyana abora xwe vedike derva, di vi alî de malşînkîya wi û emperyalîzmê pêk tê. Ji sedemên van yekan xwe bi pergälê emperyalîst û qolonyalîst dixemilîne.

Di vi alî de Tevergera Rizgariya Netewa Kurdistan ji bo emperyalîzm û

nexasim ji bo karbidestên Tirk tevgera xedar tê ditin û dîbi ku binxistîna wê pêk were. Lê burjuvaziyê Tirk baş dizane ku ev yek ne hêsane. Lewra pêkhatina êrîşa Kurdistan'a Başûr ne ji îro ve pêkhatîye; ev pêkhatin domandîna pêkanînen li ser tevgera Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistan û PKK tê domandin; perçek ji ve amanca tune kirinê ye.

Ji afirandîna PKK ve hember hêza tekoşînê pêkanîne tune kirinê domandîye, di sala 1978an da qetliama Mareşê wê daxuyan kiriye û ve amanca xwe her gav li ber çav rawestandîye. Pêkanîna örfî idarê, operasyon û tetbîqatên domand ji bo bi-gihîje serfiraziya xwe, ji paşverûkan ta hêlên sosyal-şoven û refên burjuvayê biçûk êrîşa ser PKK bi diwanî pêkani ye.

Ev êrîşa tune kirina bi hemû pergäl û destikan hatî domandin, bi 12 ê Êlûnê gihaye qeysa şerî. Rastî ji tevgera tune kirina Rizgariya Netewa Kurdistan û rêberê tekoşînê PKK bi 12 ê Êlûnê bi pergälên şerî ji hêlên gundîti ta hêlên girtûxana bi hemû dijwariyan hatîye domandinê, û ji bo serfiraziyê hemû destik û pêkanînan daye pêşîya xwe.

Lê, di nav hemû pergäl û rewşên diwar de berxwedan û pêşveçûna PKK ranewestîya ye, pêşvetir çûye. Welew wundabûnên pêwîst dibe ji, hember hêza qolonyalîst bi hêz rawestîye.

Di nav diwanî û êrîşên dij-şoreşî de Konferansa Yekemin kemilandîye: Kongra xwe ya Duduya pêkani ye û li ser bingehe pêşxistîna tekoşînê adan ev karbûna xwe herikandi ye nava welat û li ser vi bingehe xwe ber bi xemlandinê ve biri ye. Îro ev kemilandînen pêşveçûnên PKK gihane pêvajoya şerê gel û di vi alî de hêza şoreşê xwe daye nişandan.

Bi tîgihîştina ve rewşa xedar serkarên cunta bi hemû hêza xwe ji nû ve tevgera tune kirinê girêdane. Ji alîki ve derheq şervanên şoreşê de biryarên darvexistinê pêkanin, ji hêla din ve hember hêzên berxwedanê eşkere

HEVPEYVÎN BÎ ANÎTA GRADÎN RE

BERXWEDAN- *Derheq pîrsgirêkên koçberan yên aborî, civatî hwd. xebatên pêktî û pîrsgirêkên pêşberî wê dibin, di derdora berpirsiyariyên xwe da wun dikan rin vejandineka kurte-birî li ser van yekan daxuyan bikin?*

Anita GRADÎN- Mina tê zanin, ji xeynî hatina biyanan nexasim koçberên politîk tene Swêd.

Ev ên tene Swêd çareninîne ku sebebên hatina xwe daxuyan bikin. Ji bo me ji hatinê ra sebeb dîbi ku hebin. Ji rewşê agahdariyê pêktî ku piraniya biyanên hatine, koçberên politîk in. Di salên dawiyê de nêzî 7000 koçberên politîk û hewqasan malî (zwaç û anina malîyan hwd.) ji sebebên kifşî hatine vederê.

Ji ber vê rewşê, di destpêkî de zûtirkirina serilêdanê politîkî datînin pêşîya xwe. Lê, min a tê zanin gellek caran biryarsitendina derheq serilêdanan hêsan pêk nayê. Ev, dibe sebebê dirêjbûna demê. Lê, bi hemû yekan em li ser vê disekinin ku netîca di demê kurt de pêkbinin.

Anita GRADÎN

Ji bo pêvajoya duyemîn: (pişt ku ray li rewşa wan dibe) ji bo di nav civaka Swêdê koçber bi cih bibin an destê alikariyê dirêjî wan dikan. Hinbûna zmanê Swêdî, taybetên jiyana berê (zanistîya wê, kîjan dibistane xwendîye, çi kariyê dikan, hwd.) bi karên zangêriya Swêd va girê bidin. Bi hinbûna zmanê Swêd zanistîya xwe di demê kurt de biqedîne, karek ji xwe ra bibîne, bibe xwediyê kar. Hin koçberên politîk di nav zangêriyê da ne. Wê gavê pîrsgirêkek ev ê ku em destê alikariyê dirêjî wan bikin ku zangêriya xwe bîdominin. Mina wun ji pê dizanin tengasiya aborî li Swêd tesir li karê jiyane dikan. Û çawa iro rewşa jiyane dijwar dikan ew ê bi salan vê diwarîyê li ser

jiyana kar bîdomine. Wiha xuyan dikan.

Berberiya kar, kêmasiya zman hwd. li gor demên berê karditîna ji bo biyanan diwartir dikan. Niha pîrsgirêka pêş me cihkirina koçberan û bersivanina pîrsgirêkên wan e. Em li ser van yekan xebat dikan.

BERXWEDAN- *Ne li qeysa welatên Awrûpa beji, di beriya hember biyanan pêktî berçavbûna tengasiya aborî tengasiya jiyana civakî û derheq pîrsgirêka beta-liyê de ji bû bişkavtinek kurtika me heye?*

Anita GRADÎN- Belê ger li dema berê salên 1982 bî nêrinê eşkere xuyane ku ji debara herkesek Swêdî ji %2 û ketina debarê xuyandibe. Ji bo pîrsgirêka aborî zana û hunermendê Abanê ta sala 1983 ya ji bilindbûna debarê nadin berçavên xwe. Mina pêşî min go di demên tengasiya aborî de bi piraniyê kêr di ali debarê de rewşên diwar diji. Ev rewş, biyanên, koçberan, seqet, sêwî û xortê di hoyên diwar de dirawestine. Bersivanina tengasiya aborî bo min pîrsgirêkêka pêwîst e. Ji xwe bersiva min ê tengasiyê di beyana hukumetê de kifşî bûye. Bi van programên hukumetê pêk anî ye, daxuyana ku di diravên hêla kar, alikariya abora karanîne tîne. Ji bo aborî rêçek rast de bî gerandinê ji xeynî wan yekên develasyon ji bi destkî hatîye xebitandinê. Îro, min a tê ditin tesîra van yekan hemû xwe daye nişandan. Lê gellek şaxên endustriyê hemû hêza xwe nikare bikar binin. Tenê di %70 vî kariyê pêkûnin. Helbet pêkanîna vê hêzê dibe sebebê bikariyê bilind. Wê gavê domandina wan tedbirên politîk dertê pêş me. Ji bo biyan û koçberan fonên arizî pêk hatin. Nizam wê proja Kista bihistûyê ji bo vê henkerê bî danê.

Ji bo ku biyan û xort di hêla kar de xwedî kar bibin û ji bo alikariyê bi wan re beyî kirin imkânên arizî ji sazûmanê karger û ji hêla karê pêk hatîye. Ev karanîna li gellek ciyan heyî di vî ali de bîguman gellek biyan di heyre ku neheqî li wan dibe diminin. Nasbendiya dijin û dibinin ku, ez ji bawerî tînim ku navbendiyek wiha heye. Heta memûrê kariyê, ji bo kar, dema serihildanê ku nav ne Andersson, ne Petersson û hwd. be sitendinê wî diwartir dibe. Hetta niha bendîtiya pêkhatî negihîştûye qeyseke bilind. Li gellek hêlan ev pêktî û tene jîyandin. Lê hember wan tedbirên bî tesîr hatine sitendinê.

BERXWEDAN- *Hin hêlên berpirsiyar û sazûmanên koçbera, min a ta berpirsiyariya wê agahdariyê bûye, ji bo hêlên hember zîlm û zerpê koçber bûne, bi cûdatî û li ser esasên hêlî serlêdanên koçberan dimeşînin û yekê bi çi awahî dibinin?*

Anita GRADÎN- Hatina hêla ne ya vejandîne ye. Ger kes li welatê xwe di bin zerpa politîkî de be ew kes koçberê politîkê ye.

Hêlên biyanan û hukumet dema pîrsgirêkek divejînin wê gavê hep hep li serê disekinin. Ji ber çi sebebên hatîye vejerandinê ew ê çibê serê wî hwd. bi hûr-bijari li ser tene seknandinê. Hêl ji bo vejandîne nabe destik û nabe bîngêh.

BERXWEDAN- *Mina tê zanin koçberên hêlê Kurdistanê her ku hebûna van dewleta nasnakî ji di, ev welatîyê van dewleta tene ditin. Herçûqas tu tîkiliyên wan bi van dewletan re nemabe û tîne be ji di statuyan wan dewletan de tene beşkirin û karê wan bi vî awayî tî domandinê. Ji bo ser rewşa û ji bo ku ev hêl welatîyên van dewleta nêne ditin û di statuya van dewletan de karê wan nê meşandin tu xebatê we hene?*

Anita GRADÎN- Yê ku tî vêderê xwediyê pasaporta Tîrke ger Kurd be ji jî ber vê; bi welatîyê Tîrkiyê, Îran, Iraqê derbasî qeydê dikin. Qeyda wan li ser bîngehê pasaportê pêk dibe.

Ji bo welatî û girêdaniya netewatî du taybet hene. Ji bo me ev derbas dibin. Ger misalek bidim: ger kes jî Iraqê hatibe, û li Iraqê jîyan domandibe ew bi welatîyê Iraqê tî ditin. Lê, ger kes di navbera Tîrkiyê û Iraqê de jîyan domandibe, yanî eskeriya xwe li Tîrkiyê kiribe û li Iraqê mabe an jî hêlek wek Lubnan be wana di nav statuya newelatî de tîne ditinê.

BERXWEDAN- *Derheq karanîna giraniya gîrsa koçberan de bi her hêlî agahdarî çêdibin ku dewlet û sazûman vê gîrsa pêwîst jî amancên politîka xwe ra dikine destik, li ser hebûnê vê gîrsê politîka dimeşînin, derheq vê rewşê de ditîna we çîye?*

Anita GRADÎN- Mina tî zanî politîka biyana li ser mafên hîlbijartînê, wekhevî û amanca demokratî pêkhatîye. Dêdora vê de li vê amanca yekemîn: ew insanên ku hatîne vêderê, ji bo li Swêd bîjin, hînbûna Swêdî ye. A duyemîn, sitendina çand û serpêhatînê gîrsê ji bo me ne mumkîne. Sebebê sitendina van yekan tune. Nexasîm jî bo çand û taybetên xwe pêşde bîvin alîkarîya proje û xebatan bi gelek rêxistinên biyanan tî kirin. Ku hebûnê xwe pêşde bibin. Domandîna Kurdî, hebandîna Swêdî, an sekna navbera herduya girêdahi kesa ye. Di vî alî de ditîna me ye ku; xwedî li taybetên xwe û hatînen xwe derbikevin. Ev tiştêkî baş e. Û jî bo pêkanînan hînbûna zmanê Swêdî em bawerî ku tiştêk çarenîne. Lewra: jîyan û pêkanî ew ê bê vê dijwar be.

BERXWEDAN- *Mina tê zanî; cunta faşîst jî bo cîhgera xebata şoreşger û welathîzan teng bike û derheq rêber û xebatkarên wan de şika pêk bîne beyanên nerast daxuyanî dike. Û qeyd û bendên mafê navnetewî jî bo amanca xwe ya rûreşî dike destik. Welatên sefgirtî van benda dike spara xwe ku derheq van kesan de pîrs vedike. Vê rewşê bi çewayî dibînin?*

Anita GRADÎN- Kî wîlo dike? Rêxnen we derheq Almanya Roava de pê dizanîm ku ew ê hebin. Bi wan re van yekan bipeyvin. An jî ev karê rêxistinên wê derê ye. Berpirsiyarên sazûmanên Almanya Roava pê nîzanîm çewa dixebitin. Her dewletek sondxwar e. Dewleta Swêd derheq xebatên wan de dest naxe nav karên wan. Ev karek berpirsiyariya wan e.

Em jî alî xwe va qîmet didîne lihevhatîna Cenewre, û li ser vê yekê pêkanînen xwe dimeşînin.

BERXWEDAN- *Endametiya Konseya Awrûpa, rojnamevanî, hwd. û piştigirtêkê tekoşîna gelê Vietnam, Îspanya, Portekîz û hevalkariya gelê Yunan hember cuntaya te bi rewşa milletwekîlî pêkani û di van aliyan de xebatan kirîye. Tu kari xebatên xwe yê van aliyan bi*

kurte-birî daxuyanî biki.

Anita GRADÎN- Derheq pîrsgîrêkên Navnetewî de 30 sal xebitîme. Ji ber vê yekê, di vê pêvajoyê de bi gelek bûyerên politîkî ra tîkiliyên min çêbûne. Ev dibe nişana partîya pêva girêdayî me ku çiqas piştigirtîya navnetewatî pêwîst dibîne sereketîya jîna; jî ber pîrsgîrêkên jîyana jîna bû û hwd. Endametiya Konseya Awrûpa min gotibû. Bi pergalê avakîrê komîtê piştigirtîya gelê Yunan dema cuntayê da bû. Em vegeirî pîrsa...

BERXWEDAN- *Mina tê zanî bî pergalê mafê mirovî, qeyd û bendên navnetewî, li ser girtîxanên Kurdistan û nexasîm li girtîxana leşkerîya Diyarbekir, qetliam, kuştî û îşkencên pêkhatîne bi gelek pergalan daxuyanî alema giştî bûn û mina agahdarîya me ev pîrsgîrêk jî alî milletwekîlan ve hate rojava parlamentoya we. Di van mehan de dewleta Tîrk bi tewrê siyasî, derheq gelek şoreşger û welathîzan de biryarê bidarvexistîne sitend û îşkence û bûyerên kuştîne diwartir didomin. Li hember vê dijîminahiya mafê dijî mirovî dewleteka ku dewleta Tîrk giliyê Konseyê kirîye ku bî tewr û bî daxuyanî maye, vê rewşê bi çî awayî dibînin? An tiştên pêkhatîne dikari daxuyanî me biki?*

Anita GRADÎN- Hê çend heftî berê biryarê derheq darvexistîna 35 Kurdên Tîrkiyê hate sitendin.

Ew nişana wê ye ku jî bo Tîrkiyê guhbide mafên mirovî û van pêkbîne hember hemû tewrê mahkema Konseya Awrûpa hetta çiqas Tîrkiye bîje rewşa min guhîrîye jî ev çêdibin. Ev yek pêktên. Xeyn vê, pêkanîna anayasê û dîrkîrî û rawestandîna politîkaciyan berê yanî xebata sazîrîna partîyan bi min ew ê li gor xwestî û hebandîna generalan be.

Lê, Tîrkiye hê hember mafên mirovî şûçên giran pêktîne. Nexasîm komîsyona Awrûpa hember biryarê bidarvexistînan biryar sitendiye. Ev didîni nişandîne ku Tîrkiye mafên mirovî dieciqîne.

BERXWEDAN- *Li hember van qetliam, îşkence û kuştînenê eskere û rewşa ne li gor mafên mirovî hêlên Awrûpa; kes, ref û nexasîm Amnestî vê rewşa nemirovî, û dijberîya mafên navnetewî daxuyanî cihanê kirin. Ku Swêd di nav dewletên cuntaya Tîrkiyê giliyê Konsey kirîye di vî alî de jî hêla wezîrê derva û hêlan ve xebatan daye pêşxwe?*

Anita GRADÎN- Îro bi pêkhatînen Konseya Awrûpa nîzanîm. Di vî alî de jî wezîrê derva hun dikarin hînbîbin. Lê, dizanîm ku hukûmeta Tîrkiyê di meha Çile de dem xwestîye. Ji bo demek pêş de bersivan bide. Lê, hêjî ne bawer im ku bersiv dabe.

Di rewşêk wîha de jî bo Konseya Awrûpa, Komîsyona Wezîra û meclîsê tenê rê, jî ber ku Tîrkiye qeyd û bendên Konseyê bi cîh neaniye ditîna rawestandîna endametiya Tîrkiyê derbikeve pêş. Û vê yekê pêkbînin.

BERXWEDAN- *Mina tê zanî hêlên demokrat û şoreşgerên Kurdistan û Tîrkiyê hember bidarvexistî û îşkencan xebatek derhola Awrûpa de dimeşînin. Bi serpêhatînen xwe derheq vê xebatê de ditîna te çîye?*

Cunta Qolonyalist Êrîşî Kurdistan'a Başûr kir...

(Destpêk di rûpelê 13a de ye)

Anita GRADÎN- Bellê, iro ji bo pişt-girtiyên politîkî ku di girtixanan de ne bi gellek pergalaan xebatên piştgirtinê tene domandin. Navberiya van xebatan û serpêhatinê berê ev e ku komiteka bi hêz pêknehatiye. Ev ji ne kêmaniya Swêdiya ye. Mina we Kurdan rêxistinên Tirkîjan ji nayên berhev. Ev dibe sebebê parvebûnê. Du sal berê ji bo sazîkirina komitekê xebatên giran çêbûn. Ji sedemên xuyane hemû rêxistin li hev komnebûn.

Em sefgirtiyê vê yekê ne; pişt-girtina hêzên pêşverû û demokratê ku tekoşinê ji bo sazîkirina Tirkîyeka demokrasi pêkûnin.

Ji alî din ve, em agahdarbûyîne xwe ji sendiqên serbixwe, (AIS; Nav-ça Teverga Karkerên Navnetewa) ji delegasyonên dijine Tirkîyê, û ji avûkattan distînin. Avûkat Tomas Ragstel raporê xwe yê derheq mahkeman de daxûyankir. Xeyn van; hin delegasyonên resmi-neresmi ku dijine Tirkîyê hene. Bi vi awayî bi girtiyên politîk û malîya re alîkariya aborî pêkûnin û piştgirtiya hêlên Tirkîyê bikar tînin.

Em pêdizanin, li Tirkîyê cunta heye û di sa em dizanin ku ew dixwazin sistema xwe bisitînin. Berê di Konseya Awrûpê de xebitûme. Min berpirsiyarê Tirkîye guhdar kiriye. Îdia kirin ku: "di alî mafê mirovî de tu xeletî nakin". Bi alîkariya sazûmanên navnetewa, Tirkîyê vê yekê li xwe dani. Bi vi awayî di Konseya Awrûpê de ji li serê hate seknandin. Konseya Awrûpê li ser van agahdariya radiweste. Ji xeynî Tirkîyê rêxistinên din di vi alî de gellek kêrhatine. Sendîqa, û rêxistinên navnetewa ji bo Başûrk hwd. gellek gerên vejandinê pêk-anin.

Derheqê Tirkîyê, girtixanan û bu-yeran agahdariya me heye. Mina tî zanin hukumeta Swêd, Norwêç, Danimarka, Îzlanda, Hollanda û Fransa jiber mafên mirovî dieciqîne Tirkîyê giliyên Mahkema Awrûpê kirine. Bi gumana em e bi serê xwe vê yekê bi bersiv bikin ne pêwîste tevger pêk were. Di vi alî de holêye ku em li kîjan alî radiwestin û li ser bûyeran, pêkhatinan disekinin.

êrîşê pêkanin. Bi vi awayî xwestin ji tengasiya xwe ra bibinin.

Lê, amanca êrîş û pêkhatina wê ji ber berxwedana PKK û hêzên welathizên Kurdistanê negihaye serî. Bi netîca afirîye ev çek bervajî hember hêza qolonyalist rawestîye. Eşkere ye ji ber taybetên êrîşê ew e hemberî û berxwedana hêlên Rojhelata-Navin pêkwere û cunta bikeve tengasiyeka giran. Yekî û hevkarîya hêzên Kurdistanê ew e bigihîje bingehi hevkar û piştgirteken Tekoşina Serxwebûna Kurdistan fireh bikin.

Ji ber taybetên êşkere hê ji dest-pêkî ve amanc û pêkanîna êrîşê rew-şeka xedar ji hêza qolonyalist re a-vakirî ye.

Di hundur de pêşveçûna ber-berîya hêlên burjuva wê pêştir bibe, ku ji xwe pêştir rêya jiyane ji tu hêlî re nabîne ew e cunta faşist di nav van êrîş û dijberîya beşerî de ne ku rêya jiyane bibîne ew e were ber bihna dawîyê.

Ku cunta qolonyalist li ser pişt-girtina emperyalîzmê ava ye û jîyan didomîne, li ser vi bingehi hemberî û êrîşbazîya gelên Rojhelata-Navin pêkûne, çikandina kaniya jiyana wê helbet kar û barê hêzên welathiz û şoreşgera ye. girêdayê hevkarî û pişt-girtîya wan e. Netenê ji bo binxistina sazûmana Tirk û Îraqê binxistin û hilweşandina hebûna emperyalîzmê ji girêdayê tevgersaziya tevgera Rizgariya Netewa Kurdistan û yekîtiya berxwedanê ye. Ku wê hatina gelê me zelal bike divi alî de pêkanîna xebatê gellek pêwîst e. Xebata vi alî karê hemû kes û hêlên pêşverû, şoreşgerên Kurdistan e. Di vi alî de bexebatî, rawestandin bendavakari dijmi-nahiya gel e. Avakirina tevgera hev-kariyê ne tenê ji gelê Kurdistan re pêwîste, ji bo hêlên Rojhelata-Navin ev karê jiyane ye.

Di vê pêvajoya emperyalîzm û sa-zûmanên berdevk ji bo tunekirin û temartina tevgera gelan, êrîş û pêkani-nên dijwar dimeşin, ji gelê Rojhe-gellek pêwîst e. Xebata vi alî karê hemû kes û hêlên pêşverû, şoreşgerên Kurdistan e. Di vi alî de bexebatî, rawestandin bendavakari dijmi-nahiya gel e. Avakirina tevgera hev-kariyê ne tenê ji gelê Kurdistan re pêwîste, ji bo hêlên Rojhelata-Navin

ev karê jiyane ye.

Di vê pêvajoya emperyalîzm û sa-zûmanên berdevk ji bo tunekirin û temartina tevgera gelan, êrîş û pêkani-nên dijwar dimeşin, ji gelê Rojhe-lata-Navin û gelê Kurdistan re hev-karî û avakirina piştgirtîya hêzî rêye-ka çarenine. Xebat û pêkanîna vê ye-kê berpirsiyariya gel û hebandina ma-fê gel e.

Bi vê tîgihiştin û berpirsiyariyê em tevgersazbin, hember pêkanî û êrîşa dijmin, cebha berxwedana nete-wî mina burcên pola em vebigrin.

Pêkanîna berpirsiyariya hêzên Rizgariya Netewa Kurdistan, ji gellek taybetan bi hevkarî û piştgirtina hêzên demokrasi û sosyalîzmê ve girêdahi ye. Bêguman ji bo bişkavtina pîrs-girêkên Rojhelata-Navin ku navçeka bingehiya Kurdistan û berxwedanên Rojhelata-Navin pêkhatinên vê navçê berberîya sistema emperyalîzma pûç û berberîya hêza sosyalîzm û demok-rasiyê ye. Di vê berberîyê de gelên ci-han û hêza sosyalîzmê ji şîrikê ber-pîrsiyariya gelên Rojhelata-Navin û gelê Kurdistan in. Dibi ku ev hêz te-koşina berxwedanê bigrin û bi hêz bikin.

DAWA PKK DAWA SERXWEBÛN Û ...

(Destpêk di rûpelê 8a de ye)

girtiyên gelê Kurdistan in. Çewa mi-na gelê Vietnam di şerê serxwebûn û azadiyê de û çewa min gellek gel didomandina şerê şoreşê de ser-pêhatinên gelan ji xwe ra danezan dibin ji bo gelê Kurdistan ji ev yek heye.

Li hember êrîş û zorbaziyên ber-devkê emperyalîzmê, diji qolonyalis-ta Tirk bilindkirina tekoşin û dengê gelên cihanê dibe hêz ji ezm û doman-din û serfirazkirina tekoşina me ra. Domandin û pêkanîna tevgerê hem-ber dijmin, qolonyalista Tirk ew e bi-be bingehe avakirina biratiya gelên me.

Li hember sitendina alîkariya em-peryalist û paşverûkan ku ji bo hêza qolonyalist tevger girêdidin, gelê me bawere ku alîkariya hêlên pêşverû ew e ji nêz ve bibîne û piştgirteki û hevka-rên tekoşina gelan ew e bibîne.

TÎYATRO -2-

(Destpêk di hejmara derbasbûyî de ye)

Girtiyek li milê çepê mina guhên xwe li diwar pan kiribe, li hawirdorê xwe çend caran çavên xwe dive-tîne û xwe li quncê diwar di teline. Bi herdû destan; hêdi hêdi kefa destên xwe li diwar digerrine. Guhên xwe ge li vi ali ge li ali di dive-tîne. Û li ber diwar qewzi ser hev dibe. Ku mazedike sewt hêji didome, bi dengê nizm gazi dikê.

Cahit- Lo hevalo! eman hêdi, hêdika. Niha wê hov bèn êrişî me hemûyan bikin.

Muhsin- Başê, tamam-temam; erê ê ki yî? Çi kesî.

Cahit- Ezim. Berxwedar.

Muhsin-

Li çiyê xwe kêfxweş dibe, bineka fireh distîne. Hov hedan pê dikeve.

– Lê tu..., tu ne ew Cahidê me yê Batman`ê yî. Min ji dengê te...

Cahit- Belê.

Muhsin- Yê rastê ki ye?

Cahit- Eli. Ew ji ji me ye. Wi nûh ji îşkencê anin. Tu kiyî?

Muhsin- Guhê wi bi diwar ve çavên wi dikevin erdê. Binek dikşene; bi made ki sar û bi raman: keko.. keko...

Cahit-

Bi bersivê ra sar dibe. Tûka qirêka xwe bi zorê dadiqurtine. Arçûmekên xwe li hev dijdine. Rûyên wi sar û sipî dibe, eniya xwe li nav kefa destê xwe digre, êş û raman ji rûyê wi tî xwendinê. Neksa wi radibe dadikeve. Bi axinek dirêj bîn dikşîne.

–Çi, çi dibêji?!

Muhsin- Wisa çebû. Belê, lê rastiya navê min: yani têbigihê...

Cahit- Belê, bellê gellek tiştan têdigihim. Bila neketayî zêftê!

Hah-ha deng ji eywanê tî. Dengê linga tî. haya te jê be. Hişş bê deng be. Zû-zû dengê xwe neki!

Muhsin- Herê, herê. Hiih, h-iih.

Qerdiyanek mina rovi, mina gurê keysbaz bi çav-sori ber bi Muhsin va tî. Qerdiyanê din ji ali çepê ve xaçe-dar bi cih dike, di sipêre diwar û diçe.

Qerdiyan pêl serê lingê xwe dike û tî ber deriyê Muhsin.

Qerdiyan- Ç`ye?! Çi dibe li vir? Ma pê nizanin ku îşaret û axaftin qedexe ye! Dewarên kurê dewaran! Oho, oho ka lê birêne. Camêr çi zû raketiye. Hişt rabe ser xwe! Rab! Min bapirên wi nizam çi kiro?

Muhsin-

Dike ku rabe; xwe di libitîne. Lê hew kêr tî û disa dikeve.

– Tênahihê rabim..

Qerdiyan tî yek ji hêlêk va wi di kişkişîne, yê din ji alikî ve bi simên xwe lê dide. Pêl sing û ran û milên wi dike. Car-caran pihîna li serê wi dixê.

Qerdiyan- Ûla ibne xwe bi wêdrê negre. Berde! Negir! Destê xwe berde ha wisa ha. Çewaye! Bila qewdik li te hûr-hûr bibe. Ka berdidî, an bernadi he..!

Wê gavê qerdiyanek û yuzbaşî ji eywanê ve ber bi wan va tî.

Yuzbaşî- Rab, rabe piyan. Ûla ibne rabe! Ne niha em ê hev û du bibinin. Ka wi girêdin. Zû!!

Qerdiyan- Emrke qomitanêmin.

Bi çêr û lêdanan dest û lingên Muhsin li xaçe-dorê girê didin.

– Ha, ha tamam filitandina wi tune ye, îşê wi tamam.

Yuzbaşî- Ka ji nûh ve dest bi çiroka jiyana xwe bike..

Muhsin- Mi pêşî çi dogit ew e!

Yuzbaşî- Rastiye bêt e! Mina keran lêdanê nexwe ma çewa be. Tê disa dawikê hemû tiştan bêji. Ne ji Eleziz`ê, ji Batman`ê ji, pêşî hina mina te serhişki kirin. Lê, dawiyê mina bilbil xwendin. Oho! Em kela sebr`ê ne. Ka em ê mîzekin, tu yê çend ro li ber xwe bide... Lêdana te çiçase.. Ka ev çine! Hê em ê te bibine serê çîyan û te li wê derê geberbikin. An ji li vê derê bikujin û biven bavêjin nav mayînan tuxûba... Haya kesî pê nakeve! Ma bibihizin wê çibibe?! Tu tiştek ji nabe; lewra hemû tişt di destê min de ye; ne wilo?

Bi gotinê va, çav li qerdiyan dişkine û qerdiyan ji nişkava çixara vîxistî datîne ser singa Muhsin û çend hilma li çixarê dixê û bizota agirê çixarê geş dike. Çend bîn di nav de derbas dibe. Bizota çixarê li canê wi vedimre. Ji ber ku qerdiyan hêrsa xwe neşikandiye qotika çixarê li ser deqa birinê dive-tîne.

–Ha wisa! Xuydana ser berde ha.. Oho çimêre lo! Deng ji dernaxe. Netenê nalin! Ev ne bese... Qêrin bike, hewar bike. xwe bavê dest û lingê me. Ûla pûşt qirin bike! Deng naki ne.. Tê hê gellek caran dirana li ser hev bijdini; emê bikin ku taqeta jidandina dirana ji nemine.. Ka bise hê ev çiyê?! Bêje, zû!

Ji Hêlwan`ê ki nazdiki?

Muhsin- Tu kesekî.

Yuzbaşî- Kî, çi kari dike?

Muhsin- Ni-zanim.

Yuzbaşî- Di kijan tevgeran de, ki hebûn?

Muhsin- Ni-zanim.

Yuzbaşı- Te çi kir, ji dirav û çekan? Çeka ji ki di sitend?
Li ku û te daye ki?

Muhsin- Çekamin tune.

Yuzbaşı- Mustafa Aydin, Cemil Bayik û Dûran li kûne?
Cihê wan kû dere?

Muhsin- Naz nakim, pê nizanîm.

Yuzbaşı- Talimatan ji ki distenda?

Muhsin- Ji tu kesi.

Yuzbaşı- APO'ci li kijan gundan û li ku diminîn? Ciyê
wa...

Muhsin- Nizanîm.

Yuzbaşı- Gezgîrê kurê bekçi naznaki? Kijan tevgera?

Muhsin- Na!

Yuzbaşı- Te ki, li ku, û bi ki ra kuştî ye?

Muhsin- Min kes nekuştî ye.

Yuzbaşı- Tê niha bibinî... Haydê şêrê min, gurên minê
sibatê.. ez we bibinîm. Ha wisa ha.. Zikê wi bi
piştê va bizeliqînî ha, ha. Li ser-hev... de, de.. ha-
ha bikin ku sing lê bidewxe. Ha wisa! Çewa ye,
bin, binê lê biçikînî, bila pûst bin nestîne. Lêde,
lêde piştê serî bila bidarê ve mîna bizmar biçike.
Ha wisa wi ji mîrani bixe. Ha, ha bike ku zikê
piçûk biteqe. Çewa!? hê ji hiş diçî ne... Zû wi
vekin; bila mîna telîsê kayê terabe! Ha.., ha...

Erdê şil bikin!? Xwê lêkin! Hûrikên camê bi
reşînî erdê. Zû zû..!

Qerdiyan- Emrke qomitanê min.

Çend temeke av dirêjin erdê. Muhsin di nav
erda şil da dirêjkirî dimîne. Tinî xûya mîna
telaşa li erdê direşînî. Û hûrikên camê li serê
bela dîkin.

Muhsin hildikîşînî piya. Çend caran ji destên
wan dişemite, bê hiş li erdê pij dibe. Disa wi bi
zorê hildidin û hê bi rewşa bê hişî li ser erdê
dikişkîşînî. Paniyê wi li erdê dixin ku hê bi
hişê xwe va nayê. Pêşî şujînê di ranê wi de li
çend ciya dibin-tinî. Ku hê bê hişê: çend te-
nekê avê bi hijdî pê de dirêjin û disa wi dikişî-
nî.

Yuzbaşı- Ha, ha wisa bi hişê xwe were. Rab, rabe piya!
Xwe li erdê navê, lingên xwe deyne erdê: rabe
piya! Zû-zû lingên xwe li erdê`xe bileyze haydê!
Haydê gurên min wi li ser cemedê bireqsinî.
Hişk bigrin, ha wisa ha, wi bi lotkinî.. Lingê wi li
erdê bikişkîşînî. Bila baş erdê bigre. Bine piyê wi
paniya wi baş bigihe erdê.

Herdû qerdiyan hişk ketine bin çengê wi, car-
bîcar wi bi cotkanî li erdê didin. Car pêl lingê
wi dîkin, li erdê dibin piyê xwe da dibin-tinî. Û
caran li dû xwe dikişînî.

Lingên Muhsin ji xwinê sip-sor bûne. Ranê wi
reş û sor bûye. Ji gellek qelşên hûrikê camê
xwin ji ranê wi di herike xwarê.

Ku wi berdidin bê hemd li erdê pij dibe. Qer-
diyan bi simên xwe çend derban li newq û serê
wi dide. Yuzbaşı tê bi postala xwe pêl lingê wi
dike. Di bin simê xwe da ci ecikîne. Bi kapika
xwe, kefa destê wi li erdê demek dirêj di ecikîne.
Ku ji nav destê wi xwin tê, nav pêçiyên wi diqe-
lişin, ji neynokên wi xwin derdikevî. Çend der-
ban pê ve gavek paşve diçe, û bi hêrs derbek li
newqa wi dixê. Muhsin bi alî di ve diqelibe.
Çend pihînan li ser-hev li laşê wi dide û:

– Bêje, zû! Haydê ya ji tê mîna kurrê bekçi
seqet bimînî, binê emê te bikujin..! Emê jop tîxin
te. Emê te ji mîrani bixinî; Nemêr bihêlin..! Heh
tûû.. Serekên we bi keç û jinan kêf dîkin, wun
we.. we dixapînî. Wun dibîne qurban berxê qur-
banê ji xwe tu.. tu kerî ker! Boş betal lêdanê dixwi
kero! Li Eleziz`ê hemû axivîn. Şahin tenê liber-
xwe da; lê yên çavberdabûn ciyê wi, dibên ku
Şahin axiviye! Haha bê canê, ger tu ne peyivî ji
emê belakî bîjin peyiviyê!! Ku tu nepeyivî ji ewê
bîjin ku axiviya û ewê mîna destmalekî te bavêjin
ser poxanê!

Ji ber xwe ger tu rastiyê nebê ji, ne peyivî, bi
saxî ji vêderê dernakevî.. Tu ji destê me nafili! Te
te teh. Çi heyf, çi heyf, çi bejn. Te heyf, mîze çi
xortekî ye. Heyfa vê bejnê ter û ciwan! Te te bele
sebeb tê seqet bimînî. Ohoo, ji xwe rêxistin pelîşî,
belabû, me zinar Cemil, Dûran û Baki ji girtî ye?
Lawê min feyda neaxaftinê tune ye. Ji bele sebeb
tê lêdan bixwi. Serhişk nîbe. Bi me dilxweş be,
dilê xwe pak bike. Ger tu alî me biki emê ji alî
te bikin.

Qerdiyan- Qasek-berî qasekê bipeyive, ku ji vî hali bifi-
liû, haydê zû!

Yuzbaşı- Haydê va em li benda tene ha. Zanibî ku em
nekevîrê sebrê ne, zû bi fikre..!

Gava tu deng ji Muhsin nabihîzin yek wi ji erdê
radike, yê di li piştê wi siwar dibe. Wî dibin-
tinî. Bi borîn û qêrînan sewtên ecêb derdixin.
Car-bîcar yuzbaşı lingê xwe dide berê ku wî
bixîne xwarê. Caran bi lingên xwe derbên dij-
war li qorikê wi dixê: hira-hira wi ye.

Şoş, şoşş ûla pûst xweş biçê! Deh-deha, ço-
ço, şooşş.

Qasekê wî datînin navbera xwe û xwe li dora wî
rêz dîkin. Bi lêdanan mîna gokê wî di navberê
xwe de dibin û tinî. Pûst ku wî têr dibin tinî.
Rakinê pê bi boksê dilîzin. Muhsin ku hew li
ser çokan dimîne, mîna telîseki bêcan li erdê pij
dibe.

Ji ber tariya derî ji nişka va albayekî îşkencecî
xuya dibe û dibêje:

Albay- Dest ji Brahim berdin! Bila bifikire!

Yuzbaşı ber bi albay va diçe. Li ber guhên hev
bi dîzi hin tişt dipeyivin. Mîna herduyan ji ray
lê aniye serê xwe dihejinî. Yuzbaşı li qer-
diyana difikire û çav ji wan re dişkîne.

Yuzbaşı- Wi bavên hucra wi.

Qerdiyan- Emirke qomitanêmin.

Qerxdianek cendekê Muhsin bi erdê ve di kişîşine dibe, yê di radike xaçe-darê û diçe. Ku di navde bihnek hê derbas nabe qerdiyanek tê hêdika xwe li ber deriyê Muhsin diteline û bi dizi bala xwe didê. Tu tiştêki bal bikişîne ku nabine hemû gefa dev tû dike û bi hêrs û gefan dibê:

– Ha ev e ha! Xelata parvekarê welat ev e! Ev xelata parvekirinê ye. Çewa ye? Koministê parvekar, xayinê welat; xayin. Wun xayinên welatin ûla, ûla pûst xwe nelibitîne; bi tevîze diciyê xwe de! Ûla pûst bila qet dengê te nê! Ji êş û arinca hedara te namine nê! Ka bise ma qey ev çine?

Muhsin- Av... av... qurtek av!

Qerdiyan- Hele lê mêzeke. Ohoo şikir nake ku nemirîye. Hê çî dixwaze. Avnê, av ha... gû vexo.

Muhsin bere-bere tê hişê xwe. Lêv û serçav werimine. Reş û sormane. Cendek û serçavê wî ji xwin û xwê deq-deqî bûye. Gava çavên xwe baş li ser xwe digerin li lingê xwe yê bi xwin diponije. Dike ku tiliyên xwe bilibitîne, ji êş û arincê rûyê xwe tîrş dike, ku nalina wî tê.

Qerdiyan- Hiş, hişt ibne. Ku werim ez ê gûyê xwe û vî tîbixim devê te. Ranekeve.. rab! Razan û vezilandin qedexene, axaftin û wêrin qedexene. Xwestina tişt-mişt ji qedexeyê ye tamam! Çûna tuvaletê ji qedexeyê ye. Niha ku ez bêm te di xew da bi qefêlim, wê gavê ezê çî binim serê te. Ku te di xew da bigrim, diyamin bibe jinamin tu disa li nermijandîne yî! Va ez diçim, lê tu zani...

Muhsin ku binek wisa dimine ji êş û arinca hedana wî nayê, ji ser zik xwe dizivirîne kêlekê,

Lê ji birinên canê xwe disa xwe hêdika dirêj dike. Hêdika xwe bi ser-heva dikişîne û demek dirêj di ponije. Hêdi-hêdi lîvên xwe dilibitîne:

Muhsin-Wun xwe dixapinin. Dibin îşkence û eziyetên giran de ji vî amanc û baweriyê bo min vege-randin tune. Bi van îşkencan we amanc daniye ku dest ji amanc û baweriyê xwe bikişînim. Lê wun dixapin: li baweriyê xwe ez naxapim. Hemû

îşkence û lîdanên we li ber vî yekê wê pûç û betal bimin. Wun hê derheqê min de tişt nizanin. Ev hal, pûç û bêhimi ya we dide nişandanê.

Dibi ku ez serwest bim, bi zaneyî tevger vegirim. Taybetên tekoşin û partiyê her bîrêdî bîhelim û bê guman biparêzim. Ji jiyana xwe pêştir bigrim, zanibim ku hebûn li ser van yekê ye. Bê va pûç û betale. Ev yek ji min re amanc e; *Bijî Serxwebûn, Bimre Qolonyalîzm*. Ew ê ro yên mebin. Hatina me ye.

Wê gavê deng ji eywanê tî, tepe-repa lingê qerdiyan û dengê derban hêdi-hêdi pirtir dibe. Ku qerdiyan ciyên girtiyan li hev û du diguhirînin. Bi çêr û lîdana girtiyeke nûh tînin dixine hucrê. Ser-merê wî hemî bi xwin e. Di nav xwin û birinan de wî li erdê dirêj dîkin. Eli ji hucrê derdixin dibine yekê din.

Piştî ku qerdiyan diçin, bê dengiyeka giran çêdibe. Li eywanê ku tu şik namine, li cem hucra Muhsin hedana Cahit namine. Mîna ku xwe bi diwêr ve zeliqandibe, hêdika devê xwe li diwar digre û bang dike.

Cahit- Keko, ha keko.. çewa yî?

Muhsin- Başim.

Cahit- Ma lîdan pirr kirin?

Muhsin- Neyne hişê xwe. Li ser nese.

Cahit- Hayate jê hebi ku Şemdin û Hesen girtine!

Muhsin- Na lo! Rast, ma rast e!!

Cahit- Hiş-hişst. Deng tî! Mîgo Şemdin li hucra Eli dimine. Wî danin wê. Bese dengê xwe neki. Hiş, bise.

Li ber eywanê çend qerdiyan û yuzbaşî bê dengî, bi dizi ber bi hucrê wan ve tî. Hêdi-hêdi xwe di ber hucran de ditelin û tî.

Ku Cahit tîdigihê ve leystikê, hê ku ew negihane nêzi wan bo ku hemû hucrê pê bihisin ji nişkava radibe ser linga û bi dengêki bilind *"Dikkat"* dikişîne.

Yuzbaşî wana li ciyê xwe sar dibin ku leystika wan dipelişe. Bi awirên tûj û bi lez ber bi wî ve baz didin, tî.

Yuzbaşî- Ula, ûla pûst! Ma ki got ku *"komit"* bikişîne, ki he.. ki ji tere go...

Cahit- Wiha dizanim.

Yuzbaşî- Ka bise.. ez ê nişanê te bidim. Ro ji min û te re hene, ka tu bise..!

Yuzbaşî û qerdiyan hêdi-hêdi li ber hucra digerin, hebo-hebo li girtiyan difekirin, bi hûr-bijari bala xwe didin wan. Û tî ber hucra Şemdin disekin; baş bala xwe didin: tu deng jê nayê.

– Hişt, hişt çî diki lan; ûla tu çî diki! Ha wî serê xwe rake ha! Ma tişt ji te dîkin! Na, na camêr tu tişt ji te nakin. Tu tişt naynin serê te. Tu zila-

meki mezini wê çewa dest bavên te he.

Li qerdiyan vedigere û jê re çav dişkine.

– Ûla wun tişt ji vi nakin ne!? Wun tu tişt jê nekin ha herê! Car-bicar beqlewe-meqlewê bidinê; hay jê hebin erê..!

Migo ma tu dizani, mirov di jiyanê de pîrr ji çi hizdike; çi şêrine? Ma tu dizani he!? Ûhm.. mirov a pîrr ji jina xwe hizdike. Ma tu ji jina xwe hiznaki? Sibê- disub... he.. ma tu naxwazi ku ji vê derêyi...? He! Ku bersivên min bide, tê ji vê derbikevi. Tu ji dibini ku derketina vê derê gellek hêsane. A awha hima tiliya xwe bileyzini ji temam. Bi şeref sibê tu li dervayi. Her tişt xistine destê min, her tişt. Destê min dirêje. Mêze serekê dewletê çar siet xelat daye. Yek ji van sieta daye min. Têdighiji mana vê çiye. Çiqas bi mane ye!? Bi rastî ji tu dişihubi zilameki bi aqil, camêreki baş. Mêze, ma zani ku ki te têxistûye vê derê!? Ki bû sebeb? Ki bu sebebê van yekan? Ki bu sebebê te?! Disa tu zani lê, ka li ser Hesên, Miheme, Qedri, Fatma, Gêncê û li ser Eli hin bifikre.. Li ser vana baş bisekine: wê gavê disa ezê bêm û emê bipeyivin, herê!

Yuzbaşı û qerdiyan bi rûkeni derdikevin; min a li dû xwe şik hiştibin di ber hucran de derbas-dibin û diçin. Di nav de çend bin derbasnave çawişek bi çend porteqalan tê dikeve hucrê.

Çawiş- Ka mêzeke ibne! Va ez bûme navbenciye te. Haşte vana yuzbaşı şandiye.. ji te re şand. Silavên wî ji hene. Ûla pûşt ma tu çiqas mezin bûyi he! Ma wun çi peyivin! Te çi ji yuzbaşı re gotiye, te çi got, çi?

Şemdin- Tu tiştêk.

Çawiş-Êê, van porteqala çima şand wê hingê?

Şemdin- Çi zanim ku çima şand.

Çawiş-Êêê wun bi hev zanin. Tu zani, ma ê min çi ye.

Çawiş porteqalan li cem wî belav erdê dike, û dertê. Deri digre û di qulika deri de lê dinêre, ka wê çi bike, bi xwe, an naxwe. Bala xwe didê ku Şemdin wa li hev kom kir û ani ber quncê deri de avête derva. Çawiş kulmên xwe lê dijdine û hêrs dibe.

– Ûla pûşt! Naxwî ne! Te nexwar ne! Çima te avête vê derê!? Yuzbaşıyê min şandibû...

Şemdin- Ma wun bi vana qey zarûkan dixapinin...?

Çawiş- Wa, wa ka çi dibê, ka lê fekre. Ûla ibne ka bise.. ka tu tu bise..!

Bi çêr û gefan porteqala li destê xwe kom dike û bi lez dertê û diçe. Çend qas di nav de ku derbasnabe yuzbaşı tê, li ber hucra wî disekine.

Yuzbaşı- Çewa.., fikiri yi ne?

Şemdin- Tu tiştêki ku lê bi fikirim û bêjim tune ye.

Yuzbaşı- Van çenda berê, çend kes çi kirine, çine, çi zanin. Puff hemû gotin, axivîn, mi wana dernexist mahekemê ji. Mina berxên bêşirmayi min wana rêkire mala wan. Şande cem dê û malîyê wan. Min

tiliya xwe ji, fitekek ji li pozê wan neda.

Tu ji ji neçari dibi ku li rêya filitandina xwe bigeri. Li vê rêyê bigeri. Ji ber vê dibi ku tu ji mera hin tişt êşkere biki. Eli me biki. Oho va tu ji dibini ku ji yana vê derê gellek diwar e. Nexasim ku ji yanek aza li derva heye. Of of, Ûla tu ji xwe tu ahmeqi. Bêhiş û bê aqili. Piçek mêji di serê te de tune ye.

Li derva jiyan heye, jiyan. Mirov dilizin, dixwin, vedixwin, kêf dikan kêf. Hemû tiştên dilê xwe tinin, çi jiyan çi jiyan. Tu xwe ji vê ji yana xweş diki. Xwe dîr dihêli. Te tew, tew ma tu nabini niha ezê bigrim. Çavên min tiji bûn, dilê min li ser te dêşê. Ji xwe ez gellek dişewatim. Dilêmin leqoke, dilê min van yekan nagre. Vê êşê ez ji te zêdetir diqşinim. Bi te di êşim. Bi rastî tu bi aqili, dibe tu hatibi xapandinê, hatibi fen û leystikên kesan. Ma ji ber vê ne heyfa te ye. Ji ber xapandineki ne heyfa te ye. Ku di vi hali da yi.

Tiştê em dixwazim bide me. Wê gavê ku te ji vê derê dernexim bila diyamin jina min be. Ku ez te ji vê dernexim. Bila jina min sercika te be. Mêz ne mirov pirtir ji jina xwe hizdike ne wilo? Ma hima bi serê xwe ji bêji "herê" ji mere bese û pirre ji. Hima ev tenê bese, hima ev îşaret tenê. Haydê bese û pirre ji.

Şemdin- Hewqas rûreş û rûşûştî nebin. Mirovê namûsîz bê şeref.

Bi bersiva yuzbaşı nişka va xwe bi paş ve dikişîne û reş û sor dimîne, qerdiyan tîna mîna sehên har û dev bi gilêz êrişê dike.

TABLO III

Bi hilm û gulma hewa paqij çend car dike ku kuxika xwe bisekinine hew zêft kir û li ser-hev û du ji kûr ve kuxiya ta li hev mîna gopaleki xwar bû. Hêdi-hêdi çavên xwe rakir, li hawîrdorên xwe fekiri. Ji ronahiya rojê demeki dirêj çavên xwe li ser hev jidand. Bala xwe baş da der-holên xwe û bê bal kişandinê gavên xwe hêdi-hêdi ber bi quncê meydanê ve avêt, û car bi car bi zorê kuxka xwe dida seknandinê. Hate ber Muhsîn û pala xwe da diwar. Hêdi-hêdi li hawîrdorê xwe fekiri û peyvê domandin.

Muhsîn- Heta neha ji hê ez êşkere nebû me. Lê, ev ji nê jibîr kirin ku êşkere bibe ji ne pêwîst e. Lê dibi ku bala xwe ji vê yekê kêmkim. Em kibin, çi kes bibin bila bin, di vê tekoşina bê emsal de, taybetên partî û tekoşinê gere zerar nebinin. Ev ji hemû yekan pêştir e.

Dibi ku qet nav nênan danê. Dibi ku, em tîkiliyên xwe û derva bi hûr-bijari biparêzin, bi sitrinin. Veşari bigrin, ta tîkiliyên hundir ji. Dibi ku haya me ji van hebe.

Cahit- Rast e. Gotina van yekan nehewce ye.

Muhsin- Disa ji nê jibir kirin, sistiya van çenebe, ji ber gellek tiştan ev hewce ne. Şahino yê xwe spar ji guman kir ku bi xayintiya xwe ew ê bifilite. Ji destê qolonyalista Tirk ew ê bifilite.

Cahit- Qolonyalist ji, xayina mina destmaleki bikartinin û davêjin ser sergo.

Muhsin- Mirovê bê xiret dikare sir'ên partiyê û navan bide û daye ji.

Cahit- Mirovê bê namûs, bê şeref. Di diroka şoreş û dinê de tiştê wiha hene û kesên wilo derketine. Nexasim li welateki ku hemû rengê xwesipariyê min pincek xwe li jiyana girtibe û gerîneka xayintiyê ku xwe di nav civakê de kemilandiye, tiştê wiha ew ê derbikevin. Kesê wiha ji ew ê derbikevin. Lê ew namûsîz...

Muhsin- Îşkence û zerpên girtixanê hê girantir dikin. Xuya ye ku li vêderê yek kesekî serwest nahêlin. Naxwazin yek kesekî serwest bimine. Li hember tiştên wê bîn û li diji van yekan dibi ku hin tişt bîne kirinê. Mina xûya dibi, tîkiliyên nav hevalan nerme û bi hemû rengan xwe nasitirine. Lehev ne civandiye. Tîkili sistin. Di demê kurt de li vê hêllê bibe sebebên çî yekan ji, dibi ku bi qawîşên din re tîkili lidarbênxistin û tevgersaziya nav qawîşa em bikemilinin. Ku girtixane bibin nav a berxwedana.

Cahit- Bellê. Li vê derê ji tevgersazi dara hebûnê ye û ev tiştê çarenî ye.

Muhsin- Dixwazin tîkili û yekitiya hevalan ji hev bipeşînin. Tîkili û yekitiya nav hevala dibi ku ji nû ve bîne kemilandinê. Têgihîştina van yekan xurtir bibe. Ya din ji, di serî de li hember hoyên girtixanê, bê berxwedan nayê jiyandinê. Bala me bi girani li ser vê yekê be.

Cahit- Ji berxwedanê pêştir rêyek tune ye.

Muhsin- Bellê. Mina tevgera me di bîşkifîne û daxûyan dike. Ji pêşveçûnan xûyan dibe ku dewleta qolonyalista Tirk, boy ku hebûna xwe bidomine bi hevkarîya CÎA ber bi diktatoriyeka faşist xwe bi kartine. Tenê ev rê li pêş wê ma ye. Lê rehên wê ye hatine birine, tu quwet nikare wan jindar bike.

Cahit- Ji bo hevalên girtî li derva dibi ku xebat bîne kirinê. Avukat bîn girtin. Niha derxistina mahkemê rawestandin e. Lê wilo xûyane ku ew ê di demê nêz de dawayên gurubî dest pê bînin. Li hember vê bo parastina siyasî, bi hevalan re dibi ku tîkili bî danînê. Wê gavê ew ê karê me çîbe? Em ê karibin çî bikin? Bersiva van pîrsa bî danînê. Hevkarîya bersiva çîbibe. Wê hingê ew ê haya van hevala ji jê hebe û ew ê xwe li ser vê yekê bikar binin. Xebatên xwe bikemilinin.

Ji bo revê: gere em bîne ser reva vê derê. Bi min be, bi ditina min, derva derketina te yî derva gellek giring e. Hetta rêyeka çarenîne.

Muhsin- Lê hemû der mina qutiyê ye.

Cahit- Rêyeka wiha mirov biciribîne...

Muhsin- Çewa?

Cahit- Bi hevkarîyan hevalan li hember karbidestên girtixanê propaxandek wiha çîbibe ku: selikên poxanê piçûkin. Hûrik-mûrik jê dikevin xwarê. Bila seliken mezin bidne me...

Muhsin- Êê. Hiimm..

Cahit- Tu ji dizanî ku selikê poxanê girtî dibin û davên erebê. Û eskerên bêçek, an ji bêçekên hêsan dibin û li ciyên dûr dirijînin. Ji me ra ev dimine ku em te di selikê de bi cih bikin û vê bi partiyê bidne zandî. Roj, cih, siet û parolê ji ji wan re emê bîjin.

Bi vî awahî çara felatîyê zêde dibe. Belkî ev jî bo çend kesan zor be; lê berî her yekan dibi ku tu jî vê derê derbikevî.

Muhsin- Mêze. Hişş, wa faşistê namûsîz, qerdiyanê îşkenceci tî. Hişşe û dengê xwe neke.

Qerdiyan bi vî alî-wî alî ve diheje, dilitime. Sing-mîngê wî vekirine. Çavê wî min a ji hêlî-nên xwe derketibin, dor wan rêş bûne, çav lê sor bûye. Heeyt, heeyt kî bi çavreşî jî alîkî ve li dewleta min, li dewleta Tirk difekire.. He kî, heyt kî ûlannn.

TABLO IV

Qawîşekî tevlihev cîkîrim sekîni ye. Li gotebêjê guhdar dikin. Ji gellek ditin û tevgeran kesan li hev civandine. Yê xwesipar, xain, û yê dudil û nermok hemû li qawîşê civandine.

Bîranîna pîncîsaliya Atatîrk e. Hemû der-dorî bi fotografên Atatîrk xemilandine. Nivîs, wêne hundîr tîjî kirine. Fotografê Atatîrk li singê xwe dane û jî kûr ve bala xwe dane gotîr.

Astegmen- Îro 10 ê Mîjdarê ye. Siet jî neha pînc dibuhîre. Îro roja Atatîrk ku çûye gorbexşîyê. Jîyan, dirok, gera dinê sekîni, dil sekînin.

Ew qehremanekî bî emsal bû. Welatê me jî dijîmin paqîj kir. Wan avête bahrê. Ku dijîminan jî çar alî ve xistibûn dest. Wî, wî qehremanê mezin welatê me rizgar kir û daye destên me.

Em mîrxas û lawên atayên xwe ne. Wun dizanî ku wî çî digot? Digot ku "Tîrk bedelê dinyayê ye".

Wa, wa! Hey, hey! Îhh.., çîma, çîma dikenî ûla. Ûla pûşt çîma dikenî? Çîma kenîyayî pûşt, çîma?

Mistefa- Nekenîya me.

Astegmen- Ka bî ez werim, ka, ka ha he çîma kenîya yî? He çîma...

Çîma ûla îbne; çîma dikenî he? Li xweşîyê te diçe ne? Te geber bikim. Ûla ez ê te bikujim. Haş te hah, wîha bikevî ber sola min. Hah, hah, pûşt wîsa li erdê pîj bibe ku hişê te bî serê te, ne ez ê te bî sêdarê ve daleqînim. Çewa ha haa, bêhiş ketî ne. Ezê wî hişî jî derbixim ka bîse, ka bîse...

Û wî li hember dijîminên ku amandîkirin welatê me perçekî şerkîr min a şêra, şer kir min a

pilingan. Wi şerkir. Ku em ji mîrxas û lawên wi bin em, welatên xwe naxin destên tu kesan û bi tu kesan nadin parvekirinê û em...

Osman- Qomitanê, qom..., qomtanêminn...

Astegmen- Hişt, hişt, çi, çi ye lawo?

Osman- Ûff, Ûff qomitanêmin. Ûff miza mi qo.. qomitanê mi...

Astegmen- Hişt, ibne! Li ciyê xwe bimine. Ez bêm ez ê bi devê te de bikim. Li ciyê xwe be. Kes ne libite. Li hawîrdorên xwe nenêrin. Cik tim! Hişt, hişt yek ji we tişt bike... yek tiştêk bêje... diyamin jina min be ez ê we di pelexan de derbaskim...

Û em ê herdem li ser yên welatê me ji hev parvedikin mîna gurzan dakevin. Ata yê me rihet rakev(!) Em mîrxas û lawê qewma mezin û em bi navin. Bav û kalên me ji dinê re meydan xwen-

dine. Ji Asiya ta Ewropê hetta Afrîka, herder yê me bû.

Di sala 1919an de Ata yê me derkete Sam-sûn'ê. Ala Tirk bilind kir. Li cebha şerq û xerbê şerkir. Û wana avête bahrê. Serê serekê serhildanên hundir û serhildana pelîşand. Li ber komînzîzmê nermoke nebû. Fesal nedaye komînzîzmê. Û gotiye "li her derê bê dîtîne serê komînzîzmê hûr-hûr bikin" û 1922an de cumhûriyetê ava kir. Vi welatî û vi milletî bêveqetandin da destê me. Û em ê emaneta wî biparêzin. Tu netirse Ata yê me.

Heyy şîşt ka tu bêje: Tu tu porsipîçolko, ka bêje navê diya Ata yê me çibû?

Apê Eli- Wi wî, ev çi ye lawo!? Ew ji ku derket lawo, tiştê wisa min nebihist, û kes negotiye. Welle qomitanê min bilmirem.

(Dûmahik heye)

"MA BILA MIRIN BI ŞEREF BE, LÊ SED Û HEZAR CAR BE!"

-2-

Em vi qunci, bi serpehatinên yên ku taybet ji yana mirovî, welathizî, gelêrî, şoreşgerî, xwebawerî, rizgarî û azadixwazî, berxwedan û biryarvanî hwd. didin zanandinê. Û bi biranînê ku di jiyanê me de quncên xas digrin bi hev re binexşin. Bikne quncê ji yana xwe. Ewê ev rûpel roleki pêwîst bilize. Emê bûyer û biraninan bi pergalên çêbûnê lê bi çirokî rêz bikin û manekirin û têgihîştina bûyer û biranina bi sîpêrî xwendevanên heja û baldar.

Tepe-repa wan ji salonê qet kêr ne bû. Li her derê salonê borîn û qarîn dihatin. Şeqîn-reqîna zincîr û jopan bû. Ge li wur, ge li hêlla di, dengê nalin û sewtên girtûyan di nav tepe-rep û şeqîn-reqînan de dihat bihistin. Sar mam! Xweydaneka cemidî ta di serê neynokên min de avêt. Ji nişka va ricifim. Mina mûkên ser min tûj mabin, binek wilo mam. Xweydan li min cemidî. Mina birinên min ji nûh ve vebibin, tûrêjan li ser-hev davêtin.»

Tepe-repî bere-bere nêzik bû. Bê hemd, damarên cênîk û pelegoşka min li ser-hev lê dan. Rewtelên refa îşkencê li pêş min sekinin. Bi awirên tûj, dar, jop û zincîrên xwe ta xwarê, bişkofên singê xwe vekiribûn. Mina gurên sebatê, serên xwe li min dirêj-kiribûn. Neserek, ne didû û ne sisê ne lingek ne çar û ne pênc û şeş; ne destek, ne jop û ne zincîrek.

Darên destên xwe, zincîrên pêça-

yi li qevdên destê xwe zevî girti bûn. Zincîrê hêdî-hêdî li ranê xwe dide, bi awiran li min mîze dîkin. Yek him benîştê xwe dicû, him bi dexesî mîze dîke û cop li kefa destê xwe dide...

Bi awirên tûj notirvan hate ber min sekinî. "Ûla ibne tu zani îro çi ye? Ji ter dibê min! Îro çi ye? Bêje! Îro çi bû ye? Ûla pûst bersiva min bide...! Ûla qûnde, Atatîrk mirî ye ne! He, na! Ew nemirî ye. Îro 10 ê Mijdarê ye. Ka bêj, çi bû ye? Cihî-nimî ye ne?! Na ew gorbexş bû, dilşa bû."

Disa dar li min hejand û hêrsa xwe vereşîya: "ka tu bêj. Tu bêje ibne". Wi çend car li ser-hev got: min dengê xwe nekir. Yê di ji ber bi min hatin, ku deng ji qoridorê hat, sekinin û gavek ji min dûr man. Û bala xwe dane milê rastê.

Dengê kûçikê hat. Xwe rastkirin. Bi dengên lîngan ve serekên refê îşkencê hatin li pêş min sekinin. Disa bû hewûna kûçikê, wan ji xwe rêz kirin. Ji nêz borina yuzbaşî Esat Oktay Yildiran, bi qoridorê ket:

"Ezê wilo lê bikim ku; ezê wisa binim serî ku; ezê mîna keran pê bidim gotinê... Çewa, çewa nabêje?!" Bi deng û kûçikê xwe 'CO' va li pêş min sekinî. 'CO' xwe li çimikên min bir û ani; wî werisê 'CO' bi hêlla xwe va kişand. Rûkên xwe tîrş kir, serê xwe tewand û tûj-tûj li min fekiri. Lêva xwe tewand, gelpikên xwe tije kir; bi kef û tûka dev re, borîn pê ket: "Heee ma tu min nasnakî?! He, tu min qet nasnakî? Xwe dirêji nav wê

kefê bike... bikeve navê...! Xwe pê bişo, haydê zû! Ji gemara gû û mîzê tam bik, zû!"

Min qet dengê xwe nekir. Destê xwe avêt pişt xwe, xwe qub kir, singa xwe werimand. Mina kûçikê har û dev bi gilêz, bi çav-sorî mîze kir, sekinî û di ber min de çû-hat. Rûkê xwe talotîrşo kir. gavek pêş va hat û got: "tu jina xwe nadi min? heee!" Min xwe civand serwest kir ku wê, îro dawîya îşkence û lêdanên mehan bi kuştina neha bine qeysa dawikê. Mina mîşên kewarê gume-guma serê min li goh û textê enî ya min da. Ma bila mirin bi şeref be, lê sed û hezar caran be!

Rabûm serxwe û min li nava çavên wî rihênt û got: «mali ya min, durist û bi namûs e; bi xîret e; zane namûs çi ye. Lê tu; bi şev û ro, 24 seetan îşkence û lêdanê diki 'ji yana' te ev dere. Lê, jina te di paşila kî de ye?» Min xwe li benda derbêrî dijwar hişt ku refa îşkencê ji xwe libitand. Lê ji bîni va qet tewr nedani. Qermûçekên eniya wî vebûn, reş û sor bû, sist ma. Milên wî ber de ketin. Binek bê deng sekinî û ji nişka va dest bi Atatîrkçîti, Tîrk'î, yekwelatî û netewatî kir. Di nav peyvê de disa ji nişka va boriya: "çima dîkenî?" min deng nekir û nekeniyabûm. Pêşî min bersiv ji nedi. "Bersiv bide, bersiva min bide!" Min ji jêra, hatina devê xwe got: «Li neçariya te dîkenim.» Zûq ma, sar bû û hevsarê 'CO' ji nişka va kişand û ji lez çû.

ZMAN Û WÊJE YA NÎVÎSÎ

HÊL û zaneyên zman, derheqa ku zmanê Kurdi, şaxek ji qurna zmanê Indû-Ewrûpi ye wekhev difikirin.

Di alî nivisandina zmanê Kurdi de demeke dirêj elifbaya Ereban karhatiye. Dema Urartûyan, Mittani û Kassitan (ji berî miladi 1800 ta berî miladi 610an ev dem cih digre) ku nivisa Latîni tê ditin û ji Latîni kevintire gelê Kurd ji kitabeyan bi zmanê armeensî nivisandiye. Zmanê li kitabeyan û li destikên xeritan dinê nexşandiye ne zmanê ku dinav gel de tê xebitandinê ye. Di diroka mirovi de çewan felsefe, ilm û sin'et bê têgihiştina gel bi destên aristokrat û girseke piçûk hatibe xebitandin, û ev yekan dûri gel mabin, mina ku malê van girsan be, ev ji bo rojava Anadolê, Kurdistan û bo Rojhelata-Navin ji wiha ye. Gelên ji qurnê salan ve hebûn domandine, berî miladi, ji sedsala 10an ve nivisa zmanê armeensî xebitandine. (Dîbi ku şaşî ji bo vê çenebe ku; tîkiliya zmanê armeensî û ya zmanê Ermeniya tune ye. Wekhev nêyi ditin)

Ku Încil despêk û bingeha miladi tê ditin nivisandina Încilê ji bi armeensî pêk tê; di danezanên kevnare, destikên qewartî û pûtan de nayê ditinê. Lewra ev yek ji bo netewên dinê ji wiha ye. Hê di dawiya salan de nivisa Latîni serdest ketiye. Nivisa zmanê armeensî li paş maye.

Her weke Roman û Grekî netewên cuda ne ji, eserên xwe yê zangerî bi Latîni nivisandine pêvajoya karîna zmanê gelêrî li ser danezanan piştî Gûtîyan, Kassitan, Mittani û Urartûyan bûye barê Medan. Di danezanên dema Medan de pêkhatine, yên ku li ber destin hin danezanên Kurmanci di kitaba general Îhsan Nuri *"Koka Kurdan"* de daxuyan bûne. Piştî vê kifşkirina kurte-birî, ger em vegerin ser bingehe pirsgirêka xwe, ew ê bê yî ditin ku, bi elifbaya Latîni destpêkirina nivisandina Kurdi ji sedsaliya bistan ve destpê bû. Li ser vê elifbayê edîlandina zmanê Kurdi li Sûrî yê di 15 Gulanê 1932an de bûye paya kowara "Hewar"ê.

Emir Celaledîn û brayê xwe Kamûran Eli Demîrxan li ser sê amanca; zindekirina zmanê Kurdi, pêşxistina zman û zanistîya zmanê Kurdi û bi amanca afirandina wêjeya geli ji bo hêzkirina taybetên civata Kurd, xebatan kirine.

Kowara ku derdixistin "Hewar"

bi Fransîzi û Kurdi dixemilandin. Di nav niviskaran de ji ronakbîrên Kurdê Sûrî, yê Îraq û yê Urdunê hebûn. Profesora Hevînd Serî, Eli Seydo, Doktor Ehmed Nafîz û Cigerxwînê navdar û Evdîlxalîk Eşîrî, Qedrican, Mustafa Ehmed Botî hwd. ji niviskarê "Hewar"ê bûn.

Him di pêkanîna "Hewar"ê de, him salên dawî de di kitaba Kemal Badîlî *"Gramera Kurmancî"* de, him ji di ferhenga Yusuf Zîya Paşa *"Kurmancî-Tirkî"* de elifbaya Latîni hatiye karandinê. Di van eseran de elifbaya Kurdi 31 herf kifş bûye.

Li welatên biyane, gramera Kurdi ji demên berê ve hatiye weşandinê. Neqla ewilî di sala 1787an de Gramera Kurdi li Roma'yê bi Îtalyanî çapbûye. Niviskarê wê, misyonerekê katolik e ku 18 salan li Diyarbekir jiyan domandi ye. Navê wî, MAURÎZÎO GARZANÎ ye. Di hêla filolojî de ji vî nivîskari re bavê Kurdolojiyê gotin.

Sala 1808a esera KLAPROUTH *"Xebatên Ser Kurmancî"* pêş me dibe. Disa ev nivîskar sala 1814a, fihristek *"Gotinên Kurmancî"* derdixê.

Mîna em ji B. Nîkîtin hindîbin ku di destpêka sedsaliya 18an de HERBELOT, jiyana gelê Kurd ya gundîti li hev komîriye. Û kronîgetek pêk aniye. Ku hin misyonerên Îngîlîzan tîdîgîhên vê yekê çend nîmûnên kronîgê bi dest xwe dixin. Lê, dema General ŞÜSTELÊN bajarê Erbilê sala 1828a ya tîdîxe destê xwe kitapxana Safewîyan û eserên Kurda di nav de dibe SAINT PETESBOURG'ê. Di nava van kitabeyan de nîmûneka ŞEREFNAMÊ ku di 1599an de bi destê nivîskarê wê disa di dest de derbasbûye û nîfşa wî li bin heye û krogîn ji di nav de ye.

Îro van eseran bi hemû zmanên nav dane çapbûne. Û hêlên zaneji gellek aliyan ve van eseran vejandine. Lê, mina me li jorê got: Îro ev danezanan li hêviya balkêş û benda zana û ronakbîrên Kurda mane. Ev kronîga bê emsal jiyana gundîti gellek dewlemend civandiye. Esereka gel afirandiye. Û iro ev ji bo derbîkeve rûyê rojê bendewarê rîzgarvanê xwe dimîne.

Li ser ŞEREFNAMÊ, nivîskarên Rûsî bala xwe jê kêr nekirine û bi balgirani li serê sekinîne. Em li vê binavê wî serfiraz dibin, dostê gelê Kurd VELÎAMÎNOV-ZERNOV û eserê

weşandiye. Endamê akademîyê F. CHARMOY jî, hemû jiyana xwe li vê yekê girtiye. Û ŞEREFNAME çar cildî va wergera Fransîzi çapkîrî ye. Lewra wê hêngamê zmanê Fransî zmanekê navnetewî bû. Ev esera bi Fransîzi çapbû ji alî hemû ronakbîran ve hat bişkavtînê. Ku, ronakbîrêkê biyane, hemû jiyana xwe daye ser wêje û çanda Kurdan, xebata wî ya bê emsal ji hemû xort û ronakbîrên Kurdan re nîşane. Ku ev kes bixwe ne Kurd e jî.

Endamê Akademîya zangêra Rûsî, M. Lerch bi girtiyanê Kurdê Rûsîya ve dixebite û di dirokê de neqla ewilî, bellê di dirokê de cara yekemîn rexnegira eserên Kurdi pêk tîne. Piştî vê yekê ve bişkavtîn û vejandinên DÎTTEL û BEREZÎN li dû hev berdewam dibin. Lê, di vî alî de danezan û neticên serfirazî pê bîr yên bi nîşan A. LOZKO û JABA (herdû konsolosan li Kurdistanê wezîfe pêk anîne.) anîne meydanê. Ji vana Jaba; xebat û danezanên afirandiye hewqas giranbûha û birûmetin ku navê wî dîbi bi herfên zerîn bîyî nivîsandinê û li dereca B. Nîkîtin bê ditinê. Û mina B. NÎKÎTÎN jî hişê xort û xwendevanên Kurdan dernê. Ger em bîjin ji ber çi? Jaba, bi hevkarîya refek ronakbîrên Kurdan *"Bijarteyên Nivîskarê Klasîka Kurda"*, *"Ferhenga Kurdi-Fransî"* kitaba axaftinê *"Fransî-Rûsî û Kurdi"* bikar aniye (1848-1866). Di vê dema ku biyaneyên îdialîst li çand û zmanê Kurdi xwedî derdikevin, hêzên Tirk jî wêje û zmanê Kurdi re mezêl vedikin!

Piştî sala 1870 Prof. EGHÎA-ZARON li hêla Erivanê nav gelê Kurd, xebata Kurdolojiyê pêk tîne. (Ji sala 1870'yî ta 1982an jî xeynî Ziyadettîn Paşa tu kesê zangêra Tirk li ser Kurdolojiyê xebat nekiribe) Disa B. NÎKÎTÎN dibêje: *"Di vejandina danezanên Kurdan de xebat û graniya Rûsîyan heye"*. Ji ber, ronakbîrên welatên diji ray li vê rastîyê ûnîn, ji zangêrên Elman'a, JÛSTÎ, PRYM, SOLÎN û NAKAS'ê Avusturya nivîsên xwe ji bo weşandinê şandine akademîya zangêra Rûsîya.

Ji ber dor hatiye serê, em dixwazin vê yekê kifş bikin ku; di serîde akademîya zangêra Rûsîya xebata ronakbîr û balkêşên wayên filologê bi pezn û rûmetî bîr biranîn. Rûmet û biranîna karê wan ji me ra deynê mî-

rovi ye. Ev netice, baweriya zangêri dide nişandane.

Kitaba HOUTUM-SCHINDLER "Alikariya Xezna Gotinên Kurdi" sala 1848-1888 li Leipzig'ê hatziye weşandinê.

Zangêrên Elman; M. OSCAR MANN, li ser wêje û zmanê Kurdi çar salan xebitî ye. (Ku her xortekê Kurd ji her alî ve 4 salên xwe bide gel û welat wê welat xelas bibe!)

JARDIN û DRIVER'ê Îngiliz piştî şerê cihanê yekemin, xebatên xwe yê vî alî daxuyanê hêlên zangerî kirine. Ji xeynî vana sala 1913a xebatên SOANE li London "Gramera Kurdi" dertê pêş me.

Demên berê ji ber ku, ronakbirên Rûsya bi Fransi nivîs û weşanan karanine, sedemê van yekan ronakbirên Fransa, li ser vî alî xebatan kirine. BEÛDAR PAUL sala 1925 li Paris'ê "Gramera Kurdi" derdixê.

Mîna bi daxuyanê ji kifş dibe xebata xwe zmanê Kurdi piştî salê 1926an li hemû hêllên Kurdistan'ê fireh dibe û bi girani têt domandinê. Lewra, van xebat û nivîskarên me daxuyan kir, xebatên wan li ser derdorê hêllek Kurdistan'ê pêkhatî ye. Çara xebatên li ser hemû hêllên Kurdistan'ê bi dest neketî ye. Di nav van xebat û nivîsên li ser hêllan daxuyan bûne de, xebata MAKAS HOGO "Zmanê Kurdi de Zarê Mêrdinê" sala 1924an li Leningrad'ê çapbûye û ev, di nav xebatên hêllan de qunceki bi rûmet dadigre. Disa vî nivîskari, sala 1900î xebatên xwe yê vî alî bi navê "Bi Zarê Diyarbekir Zmanê Kurdi" li bajarê Elmanyâ HEÛDELBERG'ê weşandi ye.

Ji xeynî Turkyê iro li hemû navçeyên çand û hêlên cihanê şaxên Kurdoloji saz bûne. Li Moskova, Leningrad û Erîvanê, li Paris, Vîyana, Berlin, Stockholm, Londra û li Roma şaxên Kurdoloji xebatên xwe didomin.

Ji sedemê nivîsareka kurte-bire xebatên li ser zmanê Kurdi bi destên ronakbirên Kurd û biyanan berê û piştî şerê cihan a yekemin ku li welatên islam, Îran, Misir, Îraq û bi hindiki li Tirkîyê pêkhatine, em li vê van xebatan rêznakin. Xebatên li van welatan bi destên kedkarên Kurdan di bin zilm û zerpên giran de bi veşari pêk hatine. Û ji ber xebata wêje, çand û zmanê Kurdi, girtin çêbûne û girtiyê vî alî di zindanan de şehid ketine. Em wan bi serfirazi bir ûnin.

Disa bi kêmasînan be ji ger em li ser vê rewşa dijwar bisekinin, aşkere ye, berî ku cumhûriyeta Tirkîyê saz bibe, ji sedsalan ve gelê Kurd û zmanê Kurda hebû û heye. Ger ne wiha bûna, ev kesên biyanan, li ser tiştêkê tune bi salan xebatan nedikirin. Û mîna hin kesan hemû jiyana xwe nedidane serê. Ger gelê Kurd, wêje û zmanê Kurd, çand û sin'eta Kurdan tunebûne, hewqas qetliam, zerp û îşkence, ew ê li hember kî û ew ê ji bo çî pêk bihatina? Çî sedem wê ji wan re bihatana ditinê?

Emperyalist û zevtkarên kemalist û hêza domdarê wa yê îroyî a faşist li Kurdistan'a Bakûr, nivîsandina zmanê Kurdi, weşanên Kurdi, qedexekirîne û ev qedexekirin tenê ji bo zmanê Kurdi ye. Lewra iro li Tirkîyê, bi Fransîzî, Îngilîzî, Rûmî, Ermenî û bi zmanê Arawûtî rojname tînen weşandinê. Van gel û kêmanetewanan li dibistanên xwe dixwinin. Lê, gelê Kurd, ji van yekan dûre. Dîbi bê hişê mirovan ku, burjuvayê Tirk dema ray li weşanan tîne, ji ber ku kêrî çand û zmanên Tirkî tînen lohmanê. Lê, ji bo gelê Kurd ev rê ji girtî ye. Lewra ji demên buhûrî ve û dema nû-buhûrî nimûnên vê yekê gellek hatine ditinê.

Ji bo karanîna zmanê Kurdi, hevalên me yê şoreşger bîst sal berê, kovarek Kurdi derdixistin. Bi zmanê Kurdi jiyana M. Kemal nivîsandin. Lê, xelata wê bû: 18 meh heps û 6 meh ji nefî...! Mîna xûyane ku ji mafên serceştên Tirkan rêya karanîna zmanê Kurdi ji tune ye. Ray li vê yekê ji nayan. Pêkanîna weşanên bi zmanê Kurdi, dibe sedemê îşkence û hepsa salan.

B. NÎKÎTÎN; li hember vê mîna serihilde wiha dibêje: "bi zmanê demakî li Kurdistan'ê pêkanîna zangerî û weşanan, sitara taybetên netewî û ji bo rêvekirin pêşveçûna gel ra ev rêyên çarenînin".

Dijmînê mirovani Hitler ji li welatên zevtkar, peyvandina zmanê gel qedexe nekir û ji van netewên jêrdest karê pêşxistina zman û çandê ne sitendibû. Ev rastîyeka gran e û dide nişandane ku kemalista, Hitler bi paş hiştine û ji Hitler paştir û faşisttîrin. Ev wiha ye. Lê, pêşveçûna dirokê û hêza afirandina netewan nayê sekandin. Li hember van hemû destûk pûç û betal in. Ji dê, sitendina mafê welidandinê çibe, sitendina mafê sin'et û zman, wêje û çanda gel ji ewe.

Ji çîna serdestê feodalê Osmaniya ve ta dema kemalistan, hemû karbidestên dewleta Tirk, tunekirina netewa pêşî bi amanca wundakirina zmanê Kurdi dane pêşîya xwe.

Hember şoreşgerên Kurdan di mahkemên lihev-hatî û li mahkemên eskerî yên nemirovî de sala 1972an û sawciyên eskerîyê sala 1982a de sawciyên eskerî û sawciyên rûniştinê berî sitendina biryarê, êşkere tunehiya Kurdan diparêzin û ji bo zmanê Kurda idîa zmanê lihev-hatî di eywanên mahkeman de daxuyanî dikin.

Ji bo vê pirsîrêkê salê 70yî bersiva şoreşgerên Kurdan dane ku em binî birê, daxuyanên wana çewa li hev-hatîye wê eşkeretir bibe.

Universita Leningrad Enstituya Kurdoloji ferhengê 35 hezar gotinî bi Kurdi-Rûsî derxistî ye.

Universita Sorbon dibistana bilind a enstituya Kurdoloji zmanê rojhilatê jîndare ferhengê 75 hezar gotinî bi Kurdi derxistî ye. Lê, ji salan ve ye ku sazgeha zmanê Tirkî ji sala 1969an ve bi 29 hezar gotinan ferhengê bi Tirkî derxistî ye. Ji van 29 hezar gotinan, 3 hezarên bi Tirkî, 6 hezarên yên edîlandî û gotinên biyane, 20 hezarê wan gotinan hemû gotinên biyana ne. Lewra; bi vejandina sazûmana zmanê Tirkî ev yek li ser ferhengê derketine meydanê ku:

Ji 1145 gotinên herfa (A) yê tenê, 328 gotin Tirkî ne, 346 gotin bi Erebi, 154 Yunani, 122 Fransî û 102 gotin ji bi Farisî ne.

Ji 1090 gotinên herfa (H) yê tenê, 184 gotin bi Tirkî ne, 565 gotin bi Erebi, 192 gotin bi Fransî, 82 gotin ji bi Yunani ne.

Ji 31 gotinên herfa (J), yek gotinek ji bi Tirkî nine.

Ji 2214 gotinên herfa (M), 1514 gotin bi Erebi, 174 gotin bi Yunani, 134 gotin bi Fransî, 121 gotin bi Farisî ne. Tenê 117 gotin bi Tirkî ne, gotinên din bi Latîni, Îngilîzî, Îspanyolî û Îbrani ne.

Ji 365 gotinên (Z), tenê 52 gotin bi Tirkî ne, 201 gotin bi Erebi, 90 gotin bi Farisî, 12 gotin bi Yunani, 5 bi Latîni, yek Rûsî, didu bi Ermenî û yek bi Fransîzî ye.

Ji zmanê Kurdi gellek gotin tevî zmanê Tirkî bûne. Mîna: çerçeve, çapraz, sehpa, hoşaf, pilav, peynir, turşû, dûman, serkeş, herkes, çarşaf,

manda, sarhoş, zincir, û hê bi sedan gotinên din. Dawi şoreşgerên Kurdan vê nimûna xwarê delil didin nişandane.

TC

Diyarbakır, Siirt illeri
Sıkıyönetim Komutanlığı

Askeri Mahkemesi -

Askeri Savcılığı

Diyarbakır: Evrak No; Esas No;
Karar No;

Gotina seri de ji gotinên "Turkiye, Sıkıyönetim, Savcılığı, illeri" pêştir tu gotinên bi Tirki tunene. Lê, nivisa jorê ne ji çar gotinan çêbû ye. 16 gotin e.

Yani: "Cumhuriyet, askeri, evrak, mahkeme, esas, karar" bi Erebi ne, "Diyarbakır (Diyarê Bekir)" bi Farisi, "Siirt (Sêrt) bi Kurdi û "Komutan û No" ji bi Fransizi ne.

Ku "Sıkıyönetim", "Savcılık" û gotina "il" ji hêlla sazûmana zmanê Tirk ve hatine edilandinê. Ta demên berê sazûmana zmanê Tirki ji dêlva vana ve bi Erebi û Farisi "Örf-i idare", "Mudde-i Ümumi", "Vilayet" bikar diani.

Ji sedemên rastîya li ber roje, ew sawci û hakimên dibên: "zmanê Kurdî, lihev-hatî ye" bifikirin. Bila bifikirin çewa zmanê lihev-hatî hêrsbûnê ji nekxa wan derbikeve. Beri

generalên faşist bèn sazûmanê, Ecevit'ê ku hêvi dihatê nişadanê, dema serkar bû ma çi nedihate kirin? Dema li meydana Tandoxan xwe li kursi dihejand û ma ne ew bû polisa gazi serkariyê dikir? Disa ne ew Ecevit bû jina xwe Rûşan dibezand ser şoreşgeran, bi dengê xwe yê mîna beqan alikariya polis û eskeran dixwesta?

Sekreterê Ecevit, Mustafa Ustundax, ji ber li Mêrdîn'ê îşkencê û eziyetan li gelê me dikir ali PKK ve sûbayek hate cezakirinê, dema civata rojnamevanan de ma ne ew bû dîgo; "li Tirkiyê pîrsgirêka etnîka tune. Em ray li tîştê wiha naynin!"

Ha! Rake yek li êdî bixel!

Serekê şaxa çandî a Komunist Partiya Fransa rojnamevanê navdar JAN VÎDOL van li xwe êşkere dîke: "li Tirkiyê dema axavtina bi çepan re pîrs ku tê ser gelê Kurda, çand û sin'eta Kurdan û diroka Kurda, ew ên zaf ji wan bawerim, ji hemûyan wa, ji sedî notê wan, mîna ku min dît hemû dibîne mîna paşverûyên tarî û hişk. Mîna hemû li ser tunebûna Kurdan yekdev bûbin!" Hêviya me ya ku ew çepên tene zman ku Jan Vidol bi wan re peyiviye kesên CHP bin!! Ji ber van yeka me Ustundax, Ecevit û Rûşan nişan da.

Xortên Kurd! Ji bir nekin xwinrij
Yaşar Degerli, Xwinxwarê Kurda

Fehmî Altınbilek, Esat Oktay Yıldiran, qisatê qirkirina 5000 xort û zarûyên Kurda Sadi Irmak, Süleyman, Ecevit, Rûşan û ferqa M. Ali Aybar qet ji hev tune ye. Ku dema tê gotin "gelê Kurd" heye, çavê wan û yên mîna vana ji hêlinên xwe dertên. Ji hêstrên çavê van tîmsehan neba-berbin û li wan nexapin.

Bê guman emperyalist û karbides-tên burjuvayê zevftkar bi hêzin. Lê ne bê binketinin. Bê hêvîti ne a zmanê. Ji her ali ve raste ku wêje, zman, sin'et û çanda Kurd dibin nîrê qolonyalistî de ye. Hukumeta Norwêç'ê ji bo gelê LAPON (ku 25 hezar kes ninin), mafê radyo, televizyon û rojname nişan daye. Li Kurdistan'a Bakûr 18 milyon Kurd dîrî hemû mafî ne.

Lê, ev rastî heye, wê zmanê Kurdî, zîncîra pêçayî bişkine û ji hev perçe-perçe bike. Mîna şoreşgerê Kurd dibêje: "ji bo em li hemû taybetên ESPERANTO kêrhat û li ser kaxiz hate jibirkirinê! Zmanê Tirki û zmanê Kurdi, ji ali gel ve tîm xebitandinê û herdu zman, zmanên netewa ne. Hemberiya vê rastîyê tu feyde nade. Li vê hember sawci û hakîma feyda gelê Kurd, erd û çand, wêje û zman û erdê jîndariyê derbikevîn û bi afirin, li dijî hemberên raweste, mirov û hêza tebiatê bi hemû hêza xwe li hember derbikevîn"⁽¹⁾⁽²⁾

DAXWAZA ÇELO...

Çelo; karkerek ji karkerên Kurdistan li dervayî welat bi eş, û xwezi, bi dilek birin li gor qeysa xwe bi pergalên welathîzî li pêkhatinên Kurdistan'ê gudarbû, bihist, dît û di vi ali de xebatan pêkani, ta bihna xwe ya dawiyê di rewşa jiyana dervahî welat de pergal û pîva jiyana welathîzî, bihûr-bijarî sitirand. Ew bi hiş û pêkanînen xwe her roj, her gav, her bihn li nav gelê Kurdistan, li welat li cenga Kurdistan bû. Bi vê hilmsitandinê 9 ê Gulanê de çû rihmetê.

Ji ber bi vê dilxwazî û pergala pak, Çelo sala 1.7.1980yan de xwestin û dilêşên xwe deng dîke û ji «Dotmama Xwe ra» tîne zman. Em ê helbesta wî daxuyanên xwendevan û karkerên Kurdistan'ê bikin:

*Dotmam, min bihist disa dilê te bi jan e
Ew jan ji janeka giran e
Ew jan xweş nabe bi bijisk û derman e
Xweşkirina wê janê azadiya Kurd û Kurdistan e.*

*Dotmam ti kave guh bi de ser Iraq û İran'ê
Herroj tî kuştin bi sedan lawên Kurdistan'ê
Li jêr tank û top, li jor xwinjîna firokan e
Lê, minet nakin ji dijmin daxwaz azadiya Kurdistan e*

*Dotmam, min bihist, disa girtin ser mala te
Dijmin girtine herdu berxên te
Herdu berxên te xwedîkir bi şîrê berên xwe
Destê wan girêdan li ber çavên te.*

*Dotmam ez iro gellek dilgeş im
Li dû doza Kurdistan e ez ê her bimeşim
Ta ku dijmin ji hev bi pelêşim
Bi pelîşandina dijmin tevgele xwe dilxweşim.*

*Dotmam Kurdistan li ber dilê min gellek şêrin e
Serxwebûna wê gellek dijwar e hêsan nîne
Bê girtin, bê kuştin ji azadiyê ra qet çare nîne
Divê bi girtin û kuştin dijmin çavên me netirsine.*

*Dotmam, dixwazim li te bikim du şîretan
Hêvi dikim qenc tê guh bidî wan
Ger herçar kurên min û te bîn kuştin ji
Tu ji bi min ra bêje Biji Kurdistan!*

BÎLÛRA MÎN

*Bilûra min a şîrîn
Tu di sariya sibehê
Û hingûra êvarê de
Hevalê bêhevalan,
Destbrayê şivan û dilketiyanî.*

*Dengê te
Hêstirên dilên xemgiran
Silava ji hev-veqetiyan,
Girîn û zarîna dilketiyan
Tîne bîra min.*

*Bilûra min tu yî,
Xemrevîna terkeserên dinyayên!*

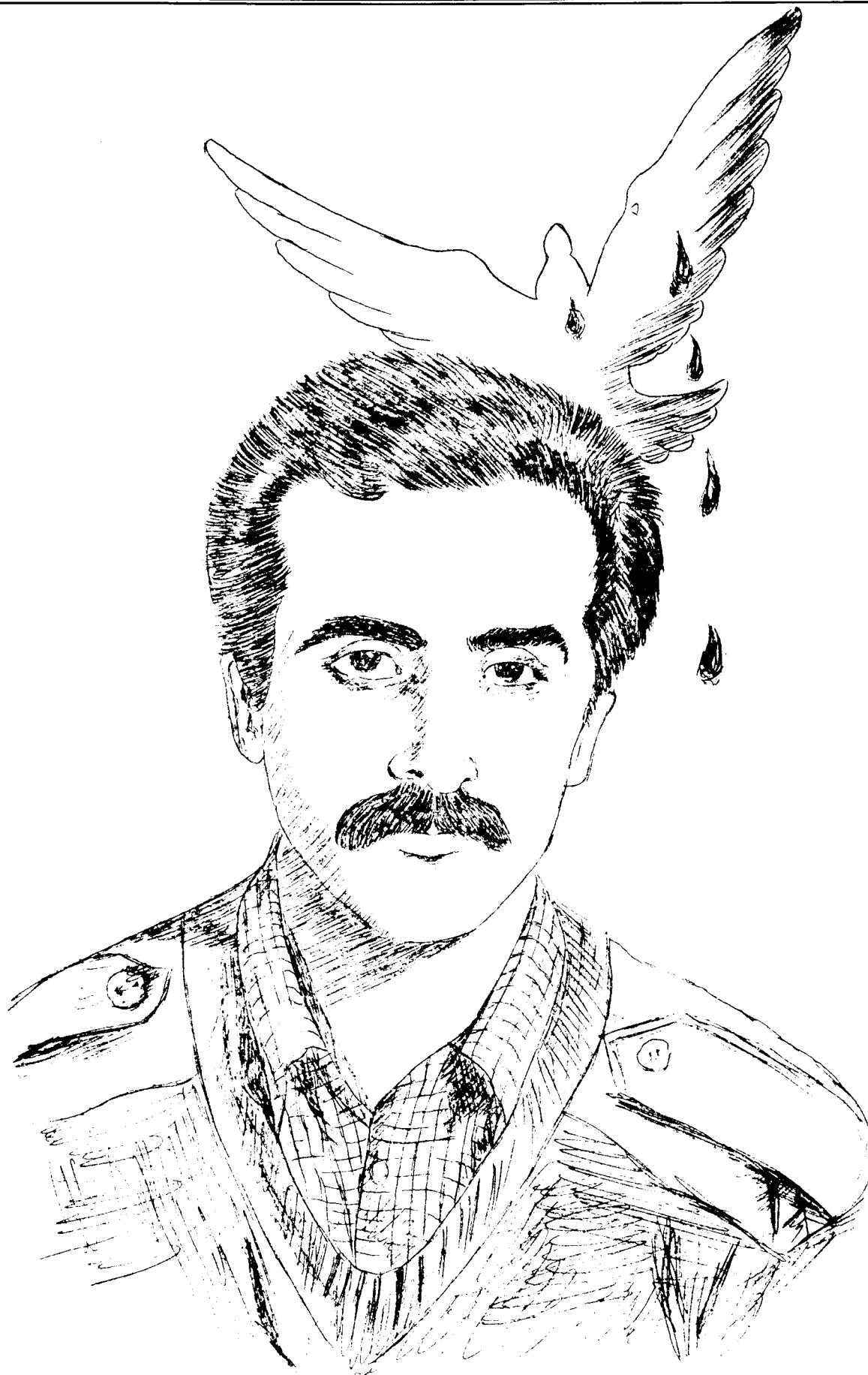
*Dengê bilûra min
Çiya û zozanên bilind
Kaniyên bi gul û rihan dorgirtî,
Guhê şikeft û serê zinaran
Guhdarên te ne..
Û sûra bayê xerbî
Te di nav pelên darê de digerî ne.*

*Bilûra min, were em ê
Bi wî çiyayê bilind re
Bi hewa kevin,
Û bibin ciranê bayên xurt
Û hevalê kîmtên wan
Yên bi mij û dûman,
Û tê de dengê xwe berdin,
Û zarîna dengê me
Bikeve nav kortal û geliyan
Û bêcanîya erdên jêrîn
Bihejîne;
Û pêlên ava heftreng
Ên xemzebaz
Nalina me bigehîne
Deşta Sirûç û Diyarbekrê;
Û berîya mêrxasên Berazan;
Û kalîna berxan*

*Tev şehîna hespan
Li me vegeirînin.*

*Bilûra min, binêre û bibihîze!
Roj çû ava,
Stêra êvarê bû geş,
Kolosên çîyan ên gewr
Û hewraniyên wan ên sor û zêrîn
Bûne çûn;
Û pêlên ava şevê ên reş
Ketine deşt û newalan
Heta rûyê gir û kepezan.
Di qereca de
Kevir piyê şevgera dixapinin,
Û bê dengîya şevê de
Pêjna lingên mêrxasan tên.*

*Bilûra min,
Dengê xwe berde!
Dînya: mîna zarokekî berşîr,
Ket dergûşa xwe;
Dengê xwe berde.. bilûra min...
Û jê re bilorîne,
Xema wê birevîne!
Bilûra min tuyî,
Xemrevîna terkeserên dinyayê;
Û li rohelatî
Dema ku dînya hişyar dibe
Ji xew radibe
Ji me re
Strana azahî û serbestîya
Kurdistan'ê
Binehwirîne
Û dengê wê stranê, bila,
Mîna tirêjên rojê ên pak û zêrîn
Bikeve nav dil û guhên me.
Bilûra min,
Tuyî xemrevîna dilketiyên welêt.*

Hogir Mehmet, Kurdistaneka Serbixwe-Yekhev û Demokratîk,
ku di vê rêyê de canê xwe da, wê sazbibie;
û navê te wê bi vê serpêhatinê re bijî